

Vybrané aspekty podnikatelské praxe a jejich účetní a daňové řešení

Bakalářská práce

Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

Autor práce: **Karolína Horáková**
Vedoucí práce: Ing. Martina Černíková, Ph.D.
Katedra financí a účetnictví

Zadání bakalářské práce

Vybrané aspekty podnikatelské praxe a jejich účetní a daňové řešení

Jméno a příjmení: **Karolína Horáková**
Osobní číslo: E17000202
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika
Zadávací katedra: Katedra financí a účetnictví
Akademický rok: **2019/2020**

Zásady pro vypracování:

1. Pohledávky, rezervy a opravné položky v ekonomické praxi podniků ČR.
2. Účetní pohled na vybrané kategorie.
3. Daňové řešení pohledávek, rezerv a opravných položek.
4. Případová studie zkoumané problematiky v účetnictví a daních podnikatelského subjektu.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

30 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- BRYCHTA, Ivan, Miroslav BULLA, et al. 2017. *Účetnictví podnikatelů*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-518-5.
- PILAŘOVÁ, Ivana. 2018. *Účetní a daňové případy řešené v s.r.o.* Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-022-9.
- HRUŠKA, Vladimír. 2019. *Účetní případy pro praxi*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2250-9.
- SKÁLOVÁ, Jana. 2017 *Daně v účetnictví*. Praha. ISBN 978-80-7552-832-2.
- WILLIAMS, Jan R., Susan F. HAKA, Mark S. BETTNER a Joseph V. CARCELLO. 2015. *Financial & Managerial Accounting: The Basic for Business Decisions*. The Basic for Business Decisions. U.S.A.: McGraw-Hill Education (Asia). ISBN 978-981-4646-22-2.
- PROQUEST. 2019. Databáze článků ProQuest [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2019-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Konzultant: Ing. Tomáš Kunc

Vedoucí práce:

Ing. Martina Černíková, Ph.D.
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání práce:

31. října 2019

Předpokládaný termín odevzdání: 31. srpna 2021

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

L.S.

Ing. Martina Černíková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

8. dubna 2021

Karolína Horáková

Anotace

Bakalářská práce zkoumá řízení pohledávek, opravných položek a rezerv v podnikatelské praxi. V teoretické části jsou všechny kategorie definovány jak z účetního, tak daňového pohledu. Nejprve je provedena deskripce jednotlivých kategorií pomocí literární rešerše. Následně je představeno účetní i daňově řešení pohledávek, opravných položek a rezerv. V praktické části jsou tyto kategorie analyzovány v praxi podnikatelského subjektu. V závěru práce jsou zobrazeny návrhy, které by vedly ke zlepšení řízení vybraných kategorií ve firmě. Hlavním důvodem zvolení tohoto tématu bylo poznat vybrané kategorie více do hloubky a seznámit se s jejich řešením v praxi.

Klíčová slova

Pohledávky, opravné položky, rezervy, věřitel, dlužník, účetní standardy, řízení pohledávek, vymáhání pohledávek, odpis pohledávky, postoupení pohledávek

Annotation

Selected aspects of business practice and their accounting and tax solutions

The bachelor's thesis examines the management of receivables, adjustments and reserves in business practice. The theoretical part defines all categories, both from the accounting and tax point of view. First, the individual categories are described using literature searches. Subsequently, the accounting and tax solutions of receivables, adjustments and reserves are presented. In the practical part these categories are analyzed in the practice of a business entity. At the end of the work are displayed proposals that would lead to improved management of selected categories in the company. The main reason for choosing this topic was to get to know the selected categories in more depth and to get acquainted with their solution in practice.

Keywords

Receivables, adjustments, reserves, creditor, debtor, accounting standards, receivables management, receivables enforcement, write – off, transfer of a debt

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce Ing. Martině Černíkové, PhD. za cenné připomínky a rady při psaní práce. Dále bych ráda poděkovala Ing. Tomášovi Kuncovi za pomoc při zpracování praktické části. V neposlední řadě bych ráda poděkovala celé své rodině za veškerou podporu po celou dobu studia

Obsah

Seznam obrázků.....	12
Seznam tabulek.....	13
Seznam zkratek.....	14
Úvod	15
1 Pohledávky, opravné položky a rezervy.....	16
1.1 Pohledávky.....	16
1.2 Opravné položky.....	20
1.3 Rezervy	23
2 Zobrazení vybraných kategorií v účetnictví.....	27
2.1 Účetní řešení pohledávek.....	27
2.2 Zobrazení opravných položek v účetnictví.....	30
2.3 Rezervy	33
3 Daňový pohled na vybrané kategorie.....	36
3.1 Pohledávky a tvorba opravných položek k pohledávkám z hlediska daní.....	36
3.2 Daňové řešení rezerv	41
4 Pohledávky, opravné položky a rezervy v podnikatelské praxi.....	43
4.1 Řízení a struktura pohledávek.....	43
4.2 Vymáhání pohledávek	47
4.3 Účetní zobrazení pohledávek ve firmě ABC	48
4.4 Opravné položky k pohledávkám a zásobám	51
4.5 Rezervy	53
4.6 Zhodnocení a návrh na zlepšení řízení pohledávek	54
4.7 Návrh na zlepšení řešení OP	56
Závěr.....	57
Seznam použité literatury	59
Seznam příloh.....	62
Příloha A – Schéma zúčtovací vztahy	63

Seznam obrázků

Obrázek 1: Členění rezerv	24
Obrázek 2: Účtování pohledávek	30
Obrázek 3: Opravné položky – schéma účtování	32
Obrázek 4: Schéma účtování rezerv	33
Obrázek 5: Proces vzniku pohledávky	44
Obrázek 6: Vymáhání pohledávek	47
Obrázek 7: Řízení pohledávek.....	55

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Struktura pohledávek ve firmě ABC	45
Tabulka č. 2: Analýza českých pohledávek.....	46
Tabulka č. 3: Analýza zahraničních pohledávek.....	46
Tabulka č. 4: Základní účtování pohledávky.....	49
Tabulka č. 5: Úhrada pohledávky zápočtem	50
Tabulka č. 6: Účtování pohledávky na etapy	51
Tabulka č. 7: Účtování opravné položky k pohledávce.....	52
Tabulka č. 8: Tvorba rezervy na audit	53

Seznam zkratek

ČNB	Česká národní banka
ČÚS	České účetní standardy
D	Dal
FAV	Faktura vystavená
IFRS	International Financial Reporting Standards
MD	Má dáti
MÚS	Mezinárodní účetní standardy
OP	Opravné položky
OZ	Občanský zákoník
PPD	Příjmový pokladní doklad
UCE	Účetnictví
ÚJ	Účetní jednotka
US GAAP	US Generally Accepted Accounting Principles
VBÚ	Výpis z bankovního účtu
ZDPH	Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
ZoR	Zákon o rezervách

Úvod

Tématem bakalářské práce je řešení pohledávek, opravných položek a rezerv v podnikatelské praxi. Práce se zabývá charakteristikami jednotlivých kategorií, oceňováním a vymáháním pohledávek, tvorbou opravných položek a rezerv a také řízením vybraných kategorií fiktivního podniku, který je volně inspirován podnikem skutečným. Jedná se o zahraniční podnik se zahraniční kapitálovou účastí. Bakalářská práce je členěna do čtyř kapitol. První tři kapitoly jsou teoretické a zabývají se jednotlivými kategoriemi z hlediska účetnictví a daní. V poslední kapitole je zpracována případová studie řešení vybraných kategorií v podnikatelské praxi.

V první kapitole jsou řešeny charakteristiky jednotlivých kategorií. Je v ní zobrazeno ocenění, inventarizace, zánik nebo řízení pohledávek. Jedním ze způsobů zániku pohledávky je její postoupení, proto je zde detailněji zkoumáno. U opravných položek je kromě charakteristiky věnován prostor všem účetním kategoriím, ke kterým lze opravné položky tvořit. V poslední části první kapitoly jsou analyzovány rezervy. Druhá kapitola je zaměřena na účetní pohled zkoumaných kategorií. Jsou zde vyobrazeny účty, které jsou k daným kategoriím využívány a základní způsob účtování pohledávek, tvorby opravných položek a tvorby rezerv. Třetí kapitola pojednává o daňovém pohledu na vybrané kategorie. Pohledávky a opravné položky spolu z hlediska daní úzce souvisí, proto jim je věnována společná subkapitola. Poslední kapitolkou teoretické části je daňové řešení rezerv.

V závěrečné kapitole této práce dostává prostor praktická část. K řešení vybraných kategorií byl zvolen model fiktivního podniku, na kterém byly analyzovány pohledávky, opravné položky i rezervy. V kapitole je zobrazeno řízení pohledávek ve firmě, způsob vymáhání pohledávek, tvorba a strategie řešení opravných položek k pohledávkám a zásobám a v neposlední řadě tvorba rezerv. Poslední část kapitoly je věnována návrhům na zlepšení řízení jednotlivých kategorií ve firmě, které by mohly napomoci k lepšímu chodu firmy.

1 Pohledávky, opravné položky a rezervy

V podnikatelské praxi se často vyskytují účetní a daňové kategorie pohledávek, opravných položek a rezerv, které jsou typické pro podnikatelský subjekt. Všechny tři problematiky jsou důležité, proto jsou v první kapitole této práce všechny tři zkoumány. Je zde mimo jiné zmíněno ocenění, inventarizace, zánik nebo řízení pohledávek. Detailněji je analyzováno postoupení pohledávky jako způsob zániku. U opravných položek jsou kromě obecného charakteru zmíněny všechny druhy opravných položek a standardy, kterými se opravné položky řídí. V poslední části této kapitoly jsou zkoumány rezervy. Přesněji jsou rozebrány druhy rezerv a také rozdíl mezi vedením dle českých účetních standardů a mezinárodních účetních standardů.

1.1 Pohledávky

Pohledávka vyjadřuje právo věřitele vyžadovat po druhé osobě – dlužníkovi – plnění určitého dluhu. Věřitel má právo toto plnění vymáhat, dlužník má povinnost pohledávku splatit. Pohledávka zaniká uspokojením věřitele, tj. vyrovnáním dluhu dlužníkem. Pohledávky vyjadřují majetek, tj. aktiva obchodní společnosti. Platí, že aktiva mají obchodní společnosti přinášet ekonomický prospěch, jsou ocenitelná v peněžních jednotkách a jsou výsledkem minulých transakcí. Pohledávky se řadí mezi oběžná aktiva, avšak na rozdíl od dluhů, se u nich při účtování v syntetické evidenci nerozlišuje, zda se jedná o pohledávky krátkodobé (tj. splatné do 1 roku), či o pohledávky dlouhodobé. Naopak v analytické evidenci se pohledávky rozlišují podle odběratelů na tuzemské, zahraniční a dlouhodobé. Mezi pohledávky se řadí pohledávky z obchodního styku, pohledávky za zaměstnanci, pohledávky za společníky obchodní korporace a společníky sdruženými ve společnosti a pohledávky z titulu derivátových operací. Pohledávky jsou zobrazeny v rozvaze, kde je nutno rozlišit v rámci pohledávek jednak pohledávky dlouhodobé, tzn. bez ohledu na jejich splatnost, jednak pohledávky krátkodobé, které mají splatnost kratší než jeden rok. Pohledávky dlouhodobé zahrnují pohledávky z obchodních vztahů, pohledávky za společníky, pohledávky za odloženou daň, dlouhodobé poskytnuté zálohy a dohadné účty aktivní. Mezi pohledávky krátkodobé patří pohledávky z obchodních vztahů, pohledávky za společníky, pohledávky sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění, daňové pohledávky vůči státu, krátkodobé poskytnuté zálohy a také dohadné účty aktivní. (Brychta, 2017)

Pohledávky se oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou, při nabytí za úplatou nebo vkladem pořizovací cenou. Součástí pořizovací ceny pohledávek jsou přímé náklady s pořízením související, např. náklady na znalecké ocenění nakupovaných pohledávek, odměny právníkům a provize. V oceňování pohledávek se neprojevuje změna časové hodnoty peněz, což při vyšší inflaci může vést k poklesu reálné hodnoty pohledávek.

Pohledávky v cizích měnách nemusí vznikat pouze při obchodování se zahraničními účetními jednotkami, ale předpisy nevyklučují ani možnost vzniku pohledávek v cizích měnách při obchodování mezi tuzemskými subjekty. V účetnictví je však nutno vyjádřit příslušnou pohledávku jak v cizí měně, tak i v českých korunách. Pro přepočtení cizí měny na českou měnu lze použít kurz ČNB, který účetní jednotka, dále jen ÚJ, používá pro předem vnitřním předpisem stanovenou dobu (pevný kurz). Stanovená doba nesmí přesáhnout účetní období. Pro potřeby oceňování pohledávek vyjádřených v cizí měně ke dni jejich vzniku lze za okamžik uskutečnění účetního případu považovat u dodavatele den vystavení faktury nebo obdobného dokladu. (Kadlec, 2017) Pohledávky vyjádřené v cizí měně přepočítávají ÚJ, k okamžiku jejich ocenění na české koruny kurzem devizového trhu vyhlášeným Českou národní bankou. Inventarizace zjišťuje skutečný stav pohledávek a ÚJ při ní ověřují, zda zjištěný skutečný stav odpovídá stavu pohledávek zachycenému v účetnictví ÚJ. Inventarizace se provádí k rozvahovému dni, event. pro účely podání návrhu na vyrovnání. Každá ÚJ je ze zákona povinna prokázat provedení inventarizace po dobu pěti let od jejího skutečného provedení. Skutečné stavy pohledávek ÚJ se zjišťují při inventarizaci dokladovou inventurou. Při této účetní práci je vhodné, aby ÚJ obeslala své odběratele s žádostí o potvrzení výše svých pohledávek, čímž se vlastně tyto odběratelé, dlužníci, přihlásí ke svým splatným dluhům vůči dané ÚJ (tzv. konfirmační dopisy). Eventuální inventarizační rozdíly ÚJ vyúčtuje do účetního období, za které je inventarizace pohledávek prováděna. Na základě provedené inventarizace lze tvořit opravné položky k pohledávkám. (Pilařová, 2017) Pohledávky vyplývající z obchodního styku se zahraničními partnery nebo s dodavateli a odběrateli z EU jsou ve fakturách vyjádřeny v cizí měně. Ke dni vystavení nebo příchodu faktury se přepočítávají částky faktur na koruny platným kurzem ČNB k danému dni. Ke dni inkasa nebo úhrady je použit opět aktuální kurz, který se pravděpodobně bude lišit od kurzu použitého pro přepočtení fakturovaných částek. (Mrkosová, 2019)

Pohledávky nejčastěji zanikají splnění dluhu, tedy úhradou či dodáním zboží nebo služby. V některých případech se dlužník s věřitelem dohodne na zániku závazku (souvztažně i pohledávky). Dojde ke zrušení závazku a nahrazení závazkem novým nebo prominutí dluhu. Dále započtením pohledávek, tzn. kompenzace, které je řešeno v § 1982 občanského zákoníku (dluží-li si strany vzájemně plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit vůči druhé straně, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany). K započtení lze přistoupit, jakmile straně vznikne právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky a plnit svůj vlastní dluh. Započtením se obě pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se vzájemně kryjí. Dalším ze způsobů zániku je promlčení pohledávky, tedy oslabení práva ji soudně vymáhat; obecná lhůta je stanovena v § 629 občanského zákoníku na 3 roky. Zaniknutí pohledávky lze i postoupením jinému věřiteli. Tím pak přechází všechna práva na jiného věřitele. (Vácha, 2020)

Nejčastější způsob zániku pohledávky je její splnění, kterým pohledávka zaniká. Při částečné úhradě zanikne odpovídající část dluhu. Při splnění peněžité pohledávky se samotná transakce uskutečňuje hotovostním nebo bezhotovostním převodem. K zániku pohledávek může dojít na základě dalších právních skutečností a to dohodou (z principu smluvní volnosti plyne, že smluvní strany se mohou kdykoliv dohodnout o zániku pohledávky), prominutím dluhu a vzdáním se práva, výpovědí, novací, kdy dochází k nahrazení dosavadní pohledávky pohledávkou novou a tím pádem původní pohledávka zaniká, narovnáním, kdy účastníci uzavřením dohody o narovnání upravují práva, která jsou mezi nimi sporná či pochybná, dále smrtí dlužníka nebo věřitele a v neposlední řadě splnutím, kdy pohledávka zaniká, jestliže věřitel nebo dlužník splynou v jeden subjekt. (Doleček, 2019)

Jedním z dalších specifických způsobů zániku pohledávky je její postoupení. V praxi k němu dochází často mezi podnikateli. Postupitel, původní věřitel, postupuje pohledávku postupníkovi, novému věřiteli, na základě smlouvy o postoupení pohledávky. Pro postoupení pohledávek není potřeba souhlas dlužníka. Smlouva může být uzavřena bez vědomí dlužníka. V praxi se smlouva o postoupení pohledávky uzavírá v písemné podobě, ale občanský zákoník to nevyžaduje. Předmětem postoupení je pohledávka, tedy právo věřitele na určité plnění. Pohledávka se nemusí postupovat v plné hodnotě, lze postoupit i její část. Pokud není stanoveno jinak, postoupení pohledávky se postupuje také příslušenství a práva s pohledávkou spojená včetně zajištění, obsah takovéto pohledávky ale zůstává neměnný. Také je možné postoupit pohledávky, které vzniknou v budoucnu a soubory

pohledávek. (Bureš, 2017) Postoupit lze podle zákona pouze takovou pohledávku, kterou lze zcizit, pokud to nevyklučuje samotné ujednání dlužníka a věřitele. Nelze ovšem postoupit pohledávku, která zaniká smrtí nebo jejíž obsah by se změnou věřitele k tíži dlužníka změnil. Zákaz postoupení pohledávek může být rovněž upraven zvláštními právními předpisy, jak je tomu např. u osobních služebností (§ 1265 občanského zákoníku) nebo práva na důchod (§ 2704 občanského zákoníku), které postoupit na třetí osobu nelze. (Matzner, 2019)

Řízení pohledávek je důležitou součástí finančního řízení. Dobré řízení pohledávek neznamená řízení pohledávek pouze v případě opožděné platby nebo nesplacení. Znamená to vytvoření celého systému řízení obchodních vztahů tak, aby se maximálně předešlo riziku opožděných plateb nebo prodlení spolu s optimalizací nákladů na řízení této oblasti a na druhé straně usnadnit schopnost platit vlastní závazky včas. Schopnost platit vlastní závazky je zpravidla ovlivněna většími fakty (např. sníženou poptávkou na trhu, zvýšenými cenami, nedostupností zdrojů); navzdory této skutečnosti je však možné považovat vývoj sekundární platební neschopnosti malých a středních podniků v posledních letech za důsledek pozdního nebo prodlení placení pohledávek dlužníky, a proto můžeme předpokládat nedostatečnou pozornost věnovanou řízení pohledávek. Celý systém řízení pohledávek by měl být zaměřen na včasné splacení co největší části pohledávek a k udržení nákladů spojených se správou pohledávek (tj. náklady na prevenci, monitorování a výběr pohledávek) na minimum. (Kubíčková, 2021) Firma si musí stanovit strategie, dle kterých řídí své pohledávky. Zimon zmiňuje tři strategie. První možnou je konzervativní strategie, která se snaží zcela eliminovat riziko selhání zákazníků. To vede k rezignaci zákazníků, kteří jsou odpovědní za zpoždění po několika výzvách. Agresivní strategie poskytuje komerční úvěry zákazníkům s vysokým rizikem solventnosti. Agresivní akce zvyšuje šanci na výhru nových zákazníků a dává příležitost ke zvýšení prodeje. Mírná strategie je nepřímým řešením v případě správy pohledávek. Konzervativní strategie má sloužit jako úplná jistota společnosti před rizikem platební neschopnosti. Použití této politiky řízení pohledávek vyžaduje znalost dodavatele, jeho finanční situaci a jeho názor na to. Agresivní strategie se pravděpodobně bude vztahovat na společnosti, které uvádějí na trh nový produkt. Pak je to naprosto nezbytné. V ostatních případech to může vést k překážce plateb. Umírněná strategie je každá strategie, která se odchyluje od klasických strategií, které jsou konzervativní a agresivní. Velmi často se jedná o kombinaci agresivních a konzervativních strategií. (Zimon, 2021)

Do oblasti správy pohledávek patří mimo jiné zápočet. Patří k jednomu z nejčastěji využívaných nástrojů, a to nejen v situaci, kdy dlužník neplatí, ale i v případě solventního obchodního partnera, kdy existují vzájemné pohledávky a závazky. V tomto případě, si není třeba zasílat finanční prostředky navzájem, ale lze zvolit formu zápočtu. (Hruška, 2020)

Předpokladem dobrého řízení pohledávek je jejich propracovaná analytická evidence. Využívá se především analytika pohledávek po splatnosti a do splatnosti, k tomu se váže následné upomínání pohledávek, které přímo navazuje na vymáhání pohledávek.

Upomínkové řízení mívá nejčastěji tři stupně. V prvním stupni (například 5 až 15 dnů po splatnosti) je provedena první upomínka. V upomínce musí být jasně identifikována faktura, u níž je odběratel v prodlení. V případě nezaplacení je druhá upomínka obvykle realizována mezi 20. až 30. dnem po splatnosti, třetí pak mezi 35. až 45. dnem po splatnosti. Poslední upomínka je většinou odesílána odběrateli s informací o předání pohledávky právnímu oddělení firmy s upozorněním, že v případě neuhrazení pohledávky bude přistoupeno k dalším krokům ve vymáhání pohledávek již bez dalšího upozornění. Zároveň v mnoha firmách dochází k blokování tohoto zákazníka, což znamená, že nemůže již s firmou obchodovat, a to až do vypořádání všech svých závazků. Selžou-li snahy firmy o úhradu ze strany dlužníka, osvědčuje se využití specializovaných firem zabývajících se inkasem pohledávek. V případě neúspěšné předchozí fáze mimosoudního vymáhání pohledávky se věřitel snaží řešit pohledávku soudní cestou. (Chlada, 2014)

1.2 Opravné položky

Druhou kategorií, která je v této bakalářské práci zkoumána je kategorie opravných položek. Jednou ze základních zásad účetnictví je zásada věrného obrazu účetnictví. To znamená, že údaje a hodnoty v účetnictví by měly odpovídat skutečnosti. V případě majetku by jeho hodnota zobrazená v účetnictví a účetních výkazech měla odpovídat jejich skutečné/reálné hodnotě v daném okamžiku. V případě majetku slouží opravná položka k úpravě ocenění tohoto majetku, pokud se při jeho inventarizaci prokáže, že došlo k přechodnému snížení jeho hodnoty. Opravná položka představuje tedy dočasné snížení hodnoty aktiva, ke kterému je tvořena a je třeba rozlišit trvalé snížení hodnoty aktiva, vyjádřené pomocí odpisu, a dočasné snížení hodnoty aktiva, vyjádřené pomocí opravné položky. Pokud nastane situace, že majetek svou hodnotu dočasně ztratí použijí se právě opravné položky. Snížení hodnoty

znamená, že je matek stále provozuschopný, ale může být snižená poptávka. Poté, co se hodnota majetku opět zvýší – je patřičně rozpuštěna vytvořená opravná položka. Opravné položky na zvýšení hodnoty majetku se zásadně nikdy netvoří. (Kadlec, 2018) Opravné položky jsou používány v podvojném účetnictví jako účetní nástroj zásady opatrnosti, která je zakotvena do § 25 odst. 3 ZÚ. Účetní jednotky při oceňování aktiv ke konci rozvahového dne zahrnují nejen skutečně dosažené zisky, které byly k rozvahovému dni dosaženy, ale berou v úvahu i všechna předvídatelná rizika a možné ztráty, které se týkají majetku a závazků a jsou jim známy do okamžiku sestavení účetní závěrky, jakož i všechna snížení hodnoty bez ohledu na to, zda je výsledkem hospodaření účetního období zisk nebo ztráta. Tuto zásadu vyjadřují kromě opravných položek ještě rezervy a odpisy. (Skálová, 2017)

Opravné položky se tvoří pouze k účtům majetku, a to za účelem snížení ocenění majetku v účetnictví prokázaném na základě inventarizace majetku. Tyto opravné položky se vytvářejí pouze v případech, kdy snížení ocenění majetku v účetnictví není trvalého charakteru nebo není snížení ocenění vyjádřeno jiným způsobem (například reálnou hodnotou). K potřebě použít opravné položky dochází v případě, kdy účetní hodnota majetku zachycená na účtech majetku je vyšší než skutečná hodnota majetku. Tento stav je znám na základě provedené inventarizace, kterou jsou zjištěny nejen odchylky množství, ale i hodnotové. Opravné položky se řídí 4 základními pravidly. Zprvce nesmí mít aktivní zůstatek a není možné je tvořit na zvýšení hodnoty majetku. Z toho plyne skutečnost, že účty opravných položek jsou účty pasivní, přesněji pasivní – opravné a jejich zůstatek je vždy na straně Dal. Druhé pravidlo říká, že pokud dojde k trvalému snížení hodnoty majetku, nepoužívá se opravná položka ale odpis majetku. Dalším pravidlem je možnost v případě potřeby tvořit opravnou položku i k majetku, ke kterému je tvořena rezerva. Posledním pravidlem je v případě zjištění vyšší skutečné hodnoty závazků, než je jejich účetní hodnota, dochází k zaúčtování zvýšené hodnoty závazku souvztačně s účty nákladů (v tomto případě opravné položky není možné použít). V případě, že do budoucna hrozí určitá ztráta z prodeje či dražby tohoto majetku, ale riziko či ztráta zatím nenabyla konkrétní podoby ani není přímo časově ohraničená, případně se nevztahuje ke konkrétnímu aktivu, měla by účetní jednotka zvážit tvorbu účetní rezervy, nikoliv opravné položky. Opravná položka nikdy nemůže existovat sama o sobě, vždy musí existovat v přímé souvislosti s konkrétním aktivem, jehož účetní hodnotu snižuje. V případě likvidace, prodeje či vkladu aktiva musí být opravná položka zrušena v souvislosti s vyřazením aktiva.

Opravné položky jsou tvořeny k různým typům majetku:

- Opravné položky k dlouhodobému majetku
- Opravné položky k zásobám
- Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku
- Opravné položky k pohledávkám

Prvním typem jsou opravné položky k dlouhodobému hmotnému a nehmotnému majetku, jehož užitná hodnota se běžně snižuje opotřebením, se tvoří v případech, kdy jeho užitná hodnota zjištěná při inventarizaci je výrazně nižší, než jeho ocenění v účetnictví po odečtení opravek a toto snížení hodnoty nelze považovat za definitivní (za snížení trvalého charakteru). Zatímco běžné opotřebení vyjadřují v UCE odpisy, přechodné snížení hodnoty majetku vyjadřují opravné položky. Odpisy majetku jsou nevratné, opravné položky je však možné zrušit a reagovat tak na opětovné zvýšení hodnoty majetku na původní hodnotu.

Dalším typem jsou opravné položky k zásobám, které jsou poměrně časté. Právě u zásob dochází k tomu, že jsou například neprodejné, nízkoobrátkové nebo zastaralé. Tvorba je povinná právě v případech, kdy skutečná hodnota zásob je nižší než jejich účetní hodnota, pokud by nebyly vytvořeny došlo by k vykázání nadhodnocených aktiv, což je v rozporu se zásadou věrného zobrazení.

Třetím typem opravných položek, které jsou tvořeny výjimečně, jsou opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku.

Posledním typem jsou opravné položky k pohledávkám. Opravnými položkami k pohledávkám jsou chápány opravné položky vytvořené k rozvahové hodnotě nepromlčených pohledávek a zaúčtované podle zvláštního právního předpisu. Rozvahovou hodnotou pohledávky je jmenovitá hodnota nebo pořizovací cena pohledávky zaúčtovaná na rozvahových účtech poplatníka bez vlivu změn reálné hodnoty, oceňovacího rozdílu. Příkladem může být pohledávka za zaměstnancem, kterému byla korporací přeúčtována část nákladů na pohonné hmoty spotřebované při soukromém použití automobilu. Dále je mohou tvořit poplatníci daně z příjmů právnických osob také u pohledávek, o kterých bylo v důsledku oprav účetních chyb minulých období účtováno rozvahově a pro účely zjištění základu daně bylo nutné o celou jejich hodnotu zvýšit výsledek hospodaření. Tvorba

opravných položek uplatněná jako výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů musí být vždy zaúčtována v podvojném účetnictví. (Brychta, 2017)

Dle české účetní a daňové legislativy upravují opravné položky tyto prameny: Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách, Český účetní standard 005 – Opravné položky. Cílem tohoto standardu je stanovit podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, základní postupy účtování o opravných položkách za účelem docilení souladu při používání účetních metod účetními jednotkami. (Businesscenter, 2020)

Opravné položky upravuje v mezinárodním prostředí standard IFRS 9 – standard o finančních aktivech a dle US GAAP standard 326. IFRS 9 využívá tvorbu opravné položky na riziko vzniku úvěrové ztráty, zatímco standard dle GAAP počítá s vyčíslením úvěrové ztráty po celou dobu životnosti aktiva.

Daňově uznatelné OP musí být zaúčtované podle tuzemských účetních předpisů nebo musí být vedeny v tzv. prokazatelné evidenci pohledávek. Podmínka vedení prokazatelné evidence pohledávek podle § 3 odst. 3 ZoR se vztahuje na subjekty, které v souladu se zákonem o účetnictví používají pro účtování a sestavení účetní závěrky Mezinárodní účetní standardy upravené právem Evropských společenství (MÚS). Při účtování podle MÚS se o opravných položkách neúčtuje, proto musí být tvorba zákonných OP podložena prokazatelnou evidencí jednotlivých pohledávek a k nim tvořených OP. (Pilařová, 2020)

1.3 Rezervy

Rezervy upravuje v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., v návaznosti na vyhlášku č. 500/2002 Sb. Český účetní standard č.004. Pokud podnik očekává velký jednorázový náklad, který v budoucnu nepříznivě ovlivní výsledek hospodaření, lze na tento náklad předem vytvořit rezervu. Podnik si v průběhu jednoho nebo několika účetních období před očekávaným nákladem bude zahrnovat do nákladů částku, která odpovídá dané potřebě zvýšených nákladů, a tím si vytvoří potřebné zdroje. Účty rezerv jsou účty pasivní. Rezervy

představují zdroj krytí budoucích závazků nebo výdajů, u nichž je znám účel, je pravděpodobné, že nastanou, avšak zpravidla není jistá částka nebo datum, k němuž vzniknou. Rezervy je možné třídit z několika hledisek. (Skálová, 2020)

Rezervy jsou členěny podle různých hledisek, viz obrázek č. 1:

Obrázek 1: Členění rezerv

Zdroj: Účetnictví podnikatelů 2017

V obrázku je zobrazeno trojí členění rezerv. Podle určení, podle vztahu k dani z příjmů a podle oblasti hospodaření, kterou rezervy ovlivňují. První oblast podle určení rezervy se dále dělí na rezervy účelové a rezervy obecné. Rezervy účelové se vztahují k určitému majetku, kde lze v budoucnu předpokládat vznik velkých výdajů, které by podstatným způsobem mohly změnit výsledek hospodaření, např. rezerva na opravu majetku. Rezervy obecné se nevztahují ke konkrétnímu majetku, mají obecnější charakter, tvoří se při existenci rizik, které mohou vést k budoucímu vzniku výdajů (příp. snížení výnosů), např. rezerva na rizika či ztráty z podnikání.

Podle vztahu k dani z příjmů jsou rezervy členěny na daňové (zákonné) a nedaňové (účetní). Tvorba a použití daňových rezerv jsou stanoveny zvláštním daňovým zákonem (ZoR), v českém účetnictví se jedná např. o opravy hmotného majetku za určitých specifických podmínek. Tvorba a použití nedaňových rezerv nevstupují do daňového základu daňového

subjektu, tvoří se na základě vnitřní směrnice účetní jednotky. Posledním typem jsou rezervy podle oblasti hospodaření, kterou rezervy ovlivňují. Rezervy se mohou vztahovat k provozní či finanční činnosti účetní jednotky. (Brychta, 2017)

Rezervy jsou účetním a často i daňovým nástrojem, kterým jsou v současném období vytvářeny náklady k pokrytí budoucích závazků. Tyto závazky sice v okamžiku tvorby rezerv ještě nevznikly, ale nastaly určité skutečnosti, na jejichž základě v budoucnu pravděpodobně nastanou. Při tvorbě rezerv je znám účel, ale přesná částka a přesné období známy nejsou, jde o odhad. Rezervy jsou obvykle vytvářeny na výdaje v budoucnu, které by v období jejich vynaložení skokově snížily výsledek hospodaření. Mohou být tvořeny v absolutní výši nebo procentem z určitého základu, jež stanoví právní předpis nebo vnitropodniková směrnice. (Febmat, 2020)

Výši vytvořených rezerv a jejich odůvodnění ověřuje účetní jednotka nejméně při každé inventarizaci. Rezervy tedy podléhají dokladové inventuře, při které se posuzuje jejich výše a odůvodněnost. O této inventarizaci musí být sepsán inventurní soupis se všemi svými náležitostmi. Rovněž v souvislosti s podáním daňového přiznání je účetní jednotka povinna prověřit odůvodněnost tvorby zákonných rezerv a jejich skutečný stav porovnat s výší, kterou může uplatnit. Rezervy se tvoří zpravidla v rámci účetní závěrky, tj. ke konci účetního období. Je vhodné ve vnitřním předpisu účetní jednotky přesně stanovit tituly pro tvorbu rezerv, důvody tvorby, výši a způsob jejich vytváření a používání, tento postup je nezbytný zejména u rezerv, které jsou uplatňovány jako daňově účinný náklad. Při účtování o rezervách se vychází z Českého účetního standardu č. 004 Rezervy. Účetní jednotka ve svém vnitřním předpisu stanoví, které rezervy bude tvořit, a vymezí jejich obsah. Výši vytvořených rezerv a jejich odůvodněnost ověřuje účetní jednotka nejméně při každé inventarizaci. (Brychta, 2017)

Hlavním rozdílem tvorby rezerv z hlediska mezinárodních a českých účetních standardů je v pohledu na existenci závazku. Mezinárodní účetní standard je více přísný než český, podle českých standardů stačí, pokud je nějaká pravděpodobnost, že závazek nastane. Mezinárodní účetní standard č. 37 se zabývá rezervami. Rozpracovává aplikaci požadavků na uznání a oceňování rezerv ve třech konkrétních případech. Prvním případem jsou budoucí provozní ztráty, kdy rezervu nelze uznat, protože na konci účetního období neexistuje žádný závazek. Druhým případem je nevýhodná smlouva, která vede k vytvoření rezervy a

poslední případ, kdy rezerva na náklady na restrukturalizaci je uznána pouze v případě, že má ÚJ mimosmluvní závazek, protože hlavní rysy podrobného plánu restrukturalizace byly oznámeny těm, kterých se týká. Rezerva se oceňuje částkou, kterou by ÚJ racionálně zaplatila z vrovnání závazku na konci účetního období nebo za jeho převedení na třetí osobu v té době. Při měření rezervy se berou v úvahu rizika a nejistoty. Rezerva je diskontována na současnou hodnotu. (IFRS, 2020) V souladu s IFRS 37 lze tvořit pouze rezervy na restrukturalizaci, a dále rezervy na tzv. nevýhodné smlouvy. V českých podmínkách je nejčastěji tvořenou rezervou rezerva na opravy hmotného majetku. Tuto rezervu však standardy IFRS tvořit nedovolují, a to z důvodu povinné aplikace komponentního přístupu k odpisování hmotných aktiv. (Strouhal, 2017)

2 Zobrazení vybraných kategorií v účetnictví

Druhá kapitola této bakalářské práce je věnována účetnímu pohledu na pohledávky, opravné položky a rezervy. Dle platného účetního rozvrhu jsou zde přehledně vymezeny účtové skupiny a jejich účty, které se používají v účetnictví. Dále je zobrazeno základní schéma účtování o všech vybraných problematikách.

Základní postupy účtování o zúčtovacích vztazích, a tedy pohledávkách a opravných položkách stanovuje Český účetní standard č. 017 v souladu se zákonem o účetnictví č. 563/1991 Sb. a vyhláškou č. 500/2002 Sb. Český účetní standard č. 018 stanovuje základní postupy účtování o rezervách. (Skálová, 2020)

2.1 Účetní řešení pohledávek

Podnik eviduje pohledávky v UCE, má o nich přehled, může je řídit a pracovat s nimi. Pohledávky se řadí mezi majetek podniku, tedy aktiva. Pohledávky se zachycují ve finanční podobě v oběžném majetku podniku. Oběžný majetek mění svou podobu a řeší především přeměnu pohledávky na peněžní prostředky. (Williams, 2015).

Pohledávkám je věnovaná celá účtová skupina 31 – Pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé), dále účtová skupina 35 – Pohledávky za společníky, účtová skupina 37 – Jiné pohledávky a závazky. V účtové skupině 33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi je vyobrazen účet 335 – Pohledávky za zaměstnanci. V rozvaze se pohledávky evidují na straně aktiv. (Strouhal, 2014)

V účtové skupině 31 – Pohledávky z obchodních vztahů nalezneme účty:

- 311 – Odběratelé
- 313 – Pohledávky za eskontované cenné papíry
- 314 – Poskytnuté provozní zálohy
- 315 – Ostatní pohledávky

Účtová skupina 33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi zobrazuje účet 335 – Pohledávky za zaměstnanci.

Další skupina se nazývá Pohledávky za společníky a má číslo 35. Eviduje účty:

- 351 – Pohledávky (ovládaná nebo ovládající osoba)
- 353 – Pohledávky za upsaný základní kapitál
- 354 – Pohledávky za společníky při úhradě ztráty

Poslední skupinou kategorie zúčtovací vztahy je skupina č. 37 – Jiné pohledávky. Jsou v ní zobrazeny tyto účty:

- 371 – Pohledávky z prodeje závodů
- 373 – Pohledávky a závazky z pevných termínovaných operací
- 374 – Pohledávky z nájmu a pachtu
- 375 – Pohledávky z emitovaných dluhopisů
- 378 – Jiné pohledávky

Jak bylo zmíněno, v účtovém rozvrhu v kategorii zúčtovací vztahy je uvedeno několik skupin, které zachycují pohledávky. První z nich je účtová skupina 31, kde se zachycují pohledávky z obchodních vztahů. Nejznámějším účtem této skupiny je bezesporu účet 311 – Odběratelé. Zabývá se pohledávkami za odběrateli včetně uplatněných reklamací, pokud reklamáce nepřesahuje do dalšího účetního období. Dalším účtem této skupiny je účet 313 – Pohledávky za eskontované cenné papíry, který eviduje pohledávky za směnky předané bance k proplacení do doby splatnosti směnky. Účet 314 – Poskytnuté provozní zálohy zachycuje poskytnuté zálohy dodavatelům před splněním smlouvy. Posledním účtem této skupiny je účet 315 – Ostatní pohledávky. Ten sleduje ostatní pohledávky z obchodních vztahů, např. reklamace vůči dodavatelům, pokud překročí do dalšího účetního období. (Skálová, 2020) Pohledávky z obchodního styku se zahraničními partnery se vyjadřují v cizí měně. Ke dni vystavení faktury přepočítáváme částky faktur na koruny platným kurzem k tomuto dni, používá se kurz České národní banky, případně jiné obchodní banky. Ke dni inkasa bude použit opět aktuální kurz, který se bude lišit od kurzu použitého pro přepočet fakturovaných částek. (Brychta, 2017) Z těchto změn kurzů vznikají běžné kurzové rozdíly, které se zúčtují do nákladů nebo do výnosů na příslušné účty 563 – Kurzové ztráty a 663 – Kurzové zisky. Je-li ke dni inkasa pohledávky kurz vyšší než v den vystavení faktury,

zaúčtuje se kurzový zisk – banka připíše na BÚ částku vyšší. U závazků je to naopak, tedy vyšší kurz znamená kurzovou ztrátu, a proto je z BÚ odepsaná částka vyšší. (Mrkosová, 2019)

V účtové skupině 33 je vyobrazen účet 335 – Pohledávky za zaměstnanci, zde se zachycují např. poskytnuté zálohy na cestovní výdaje, uplatněné pohledávky (náhrady) za zaměstnanci z titulu způsobených mank a škod atd.) Na těchto účtech se sledují vztahy pouze k zaměstnancům.

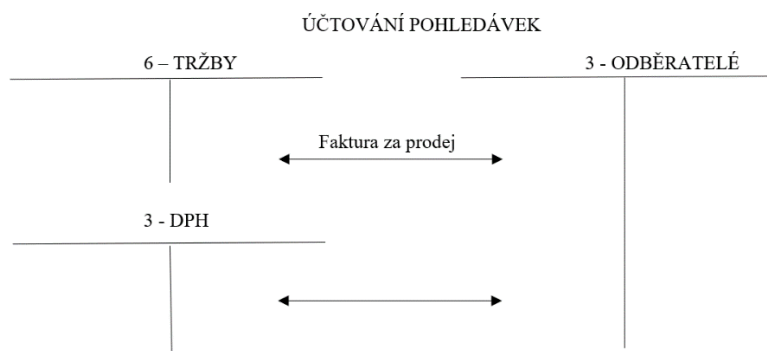
Na účtech ve skupinách 35 a 36 se účtují krátkodobé pohledávky a závazky ve skupině podniků tvořících integračních seskupení (koncern, holding) a vztahy z pohledávek a závazků v rámci obchodních společností a družstev, které vznikají ke společníkům a členům. Jsou zde i účty pro pohledávky a závazky ze smluv o sdružení. Účet 351 – Pohledávky za ovládanými a řízenými osobami a za osobami s podstatným vlivem je účet v rámci skupiny podniků, které tvoří konsolidovaný celek, na nichž se účtuje o krátkodobých poskytnutých a přijatých zápůjčkách. Pohledávky za upsaný základní kapitál za upisovateli v obchodní společnosti a družstvu se sledují na účtu 353 – Pohledávky za upsaný základní kapitál. Zůstatek tohoto účtu vyjadřuje upsané a dosud nesplacené akcie nebo podíly (majetkové účasti). Na účet 354 – Pohledávky za společníky při úhradě ztráty se účtuje v souladu s obchodním právem pohledávka za společníky u veřejné obchodní společnosti nebo u komanditní společnosti.

Poslední účetní skupinou je skupina 37. Patří do něj účet 371 – Pohledávky z prodeje podniku, na kterém se účtuje o pohledávce z prodeje podniku či jeho části. Účet 373 – Pohledávky a závazky z pevných termínových operací, kde se účtují pohledávky a závazky z pevných termínových operací (např. Nákup futures). Účet 374 – Pohledávky z pronájmu, který slouží zejména pro pohledávku v souvislosti s nájmem podniku či jeho části podle smlouvy o nájmu podniku. Účet 375 – Pohledávky z emitovaných dluhopisů, kde emitent dluhopisů účtuje souvztažně s účtem 341 nebo 473. Poslední účet 378 – Jiné pohledávky slouží pro pohledávky, které nelze zařadit na předchozí účty, např. pohledávky za náhradu škody a manka za odpovědnou osobu. (Skálová, 2020)

Důležitým momentem z pohledu účetnictví je okamžik uskutečnění účetního případu. Je to okamžik, ke kterému se provádějí konkrétní účetní zápisy. Definice říká, že okamžikem

uskutečnění účetního případu je den, ve kterém dojde ke splnění dodávky, splnění peněžitého dluhu, inkasu pohledávky, postoupení pohledávky, poskytnutí či přijetí zálohy a závdavku, převzetí dluhu a podobně. Definici lze najít v Českém účetním standardu. Uzavření smlouvy a další důvody vzniku pohledávky dle OZ zpravidla nenaplnují definici v okamžiku uskutečnění účetního případu dle ČÚS a nemají tak za následek žádnou účetní operaci. Do účetnictví se tak pohledávka či závazek dostávají a v okamžiku, kdy dojde ke splnění předmětu dodávky nebo poskytnutí záloh či závdavku na smluvně dohodnutou dodávku. (Vácha, 2020)

V následujícím obrázku je ukázáno schéma účtování o pohledávkách.

Obrázek 2: Účtování pohledávek

Zdroj: vlastní zpracování

Vznik pohledávky se účtuje podle vydaných faktur a zánik pohledávky, tedy její zaplacení, následně dle příjmového pokladního dokladu (PPD) nebo výpisu z bankovního účtu (VBÚ). Faktura vystavená popisuje vznik pohledávky a vyhotovuje se ve dvojitým provedení, jedno pro nás a jedno pro zákazníka. Vznik pohledávky se účtuje na stranu MD a její úhrada na stranu D.

2.2 Zobrazení opravných položek v účetnictví

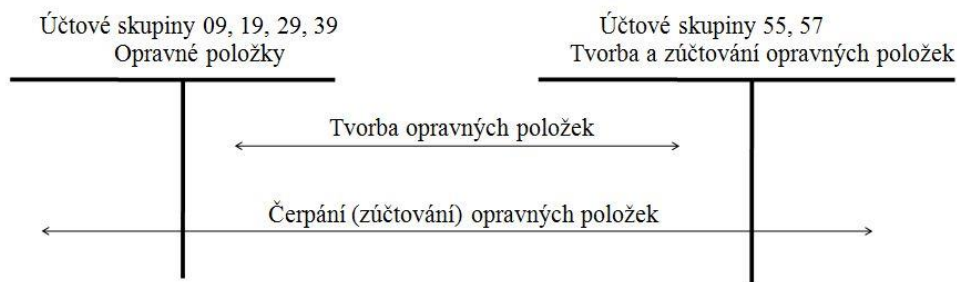
O opravných položkách se obvykle účtuje k rozvahovému dni v rámci tzv. předuzávěrkových operací. Jedná se o přípravné práce k účetní závěrce, kdy účetní jednotky před samotným sestavením účetní závěrky musí uvést účetnictví do stavu, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podávala věrný a poctivý obraz skutečnosti. Opravné položky se

tvoří na základě inventarizace majetku, a to pouze na přechodné snížení hodnoty majetku, nikdy ne na zvýšení hodnoty majetku. Jelikož tvorba opravných položek souvisí s inventarizací majetku a ta se dá dle § 29 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví provádět i v průběhu roku, může se o opravných položkách účtovat i v průběhu účetního období. Tvorba opravných položek se účtuje do nákladů na stranu Má dáti pomocí účtové skupiny 55 a 57 oproti příslušné účtové skupině majetku směrné účtové osnovy vyčleněné pro opravné položky:

- 09 - Opravné položky k dlouhodobému majetku,
- 19 - Opravné položky k zásobám,
- 29 - Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku,
- 39 - Opravné položky k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování.

Opravné položky k dlouhodobému majetku se mohou tvořit jak k odepisovanému, tak neodepisovanému majetku. U odepisovaného majetku se pak při inventarizaci porovnává jeho hodnota v účetnictví po odečtení opravek a jeho užitná hodnota. Impulsem k tvorbě opravných položek k dlouhodobému majetku k rozvahovému dni může být předpokládaný prodej tohoto majetku za mnohem nižší prodejní cenu, než je jeho ocenění v účetnictví. Důvodem pro tvorbu opravných položek u zásob může být pokles poptávky po zásobách účetní jednotky nebo nadvýroba sezónních zásob, u kterých účetní jednotka očekává ztrátu z jejich prodeje. U pohledávek je důvod pro tvorbu opravných položek jasný. V momentě, kdy účetní jednotka eviduje pohledávky po splatnosti, u kterých neví, zda budou v budoucnu zaplacený tvoří opravné položky. Rozpuštění nebo snížení se potom účtuje na stranu Dal nákladů a stranu Má dáti příslušné účtové skupiny majetku. K rozpuštění opravných položek může dojít například, když inventarizace v následujícím období neprokáže opodstatněnost jejich výše, nebo třeba došlo k prodeji majetku, ke kterému byla opravná položka vytvořena, nebo byla zaplacená pohledávka, ke které byla vytvořena opravná položka. Účty opravných položek nesmí mít aktivní zůstatek, rozpouští se maximálně do výše vytvořené opravné položky a nelze je tvořit na zvýšení hodnoty majetku. (Riegel, 2020)

V následujícím obrázku je zobrazeno schéma účtování:

Obrázek 3: Opravné položky – schéma účtování

Zdroj: fucik.cz

V účtových skupinách 09, 19, 29, 39 se na straně Dal účtuje tvorba opravných položek a na straně MD čerpání opravných položek. V účtových skupinách 55 a 57 je tomu naopak, tedy tvorba na stranu MD a čerpání na stranu Dal.

Je vhodné, aby si ÚJ zřídila samostatné syntetické nebo analytické účty, v účtové skupině 55 pro tvorbu zákonných opravných položek, pro tvorbu účetních opravných položek, pro rozpouštění zákonných opravných položek a pro rozpouštění účetních opravných položek. V účtové skupině 39 by si ÚJ měla zřídit analytické účty pro evidenci zákonných a účetních opravných položek. U pohledávek se rozeznávají opravné položky zákonné a účetní. U zákonných opravných položek jsou zásady jejich tvorby uvedeny v zákoně č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. U účetních opravných položek závisí zásady jejich tvorby na rozhodnutí účetní jednotky. (Kadlec, 2017)

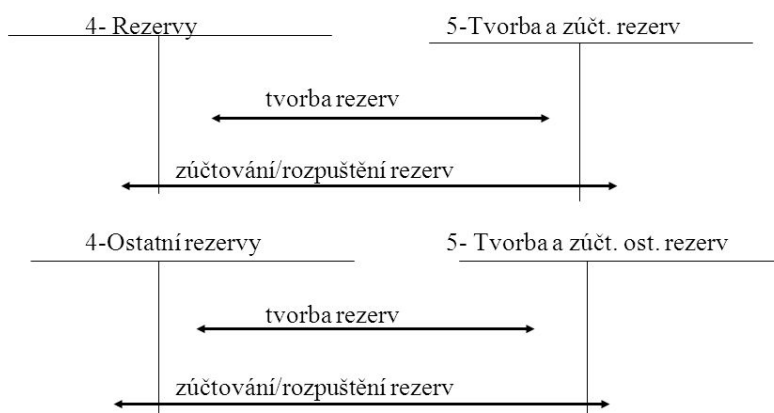
Zatímco tvorba účetní opravné položky k pohledávkám je zpravidla stanovena vnitřní směrnici a po určité době, která plyne od splatnosti pohledávky, bude výše opravné položky činit 100 % hodnoty pohledávky, tvorba zákonné opravné položky se musí řídit ustanovením ZoR, který často tvorbu 100% zákonné opravné položky ani neumožní. V § 2 odst. 2 ZoR je uveden výčet pohledávek, ke kterým není vůbec možné zákonné opravné položky tvořit. (Brychta, 2017)

Opravné položky se zruší vždy ke dni ukončení podnikatelské činnosti, ke dni předcházejícímu den vstupu do likvidace nebo ke dni předcházejícímu den účinnosti

rozhodnutí o prohlášení konkursu. Opravné položky nelze vytvářet v průběhu likvidace nebo v průběhu insolvenčního řízení v době trvání účinků prohlášení konkursu. Opravné položky se ale nezruší u pohledávek nabytých při přeměně obchodní korporace. Při přeměně obchodní korporace může pokračovat nástupnická obchodní korporace v tvorbě opravných položek započatých zanikající nebo rozdělovanou obchodní korporací, a to za podmínek, které by platily pro zanikající nebo rozdělovanou obchodní korporaci, pokud by se přeměna neuskutečnila. Opravné položky slouží ke krytí ztrát z odpisu pohledávek, k nimž jsou vytvořeny, ke krytí ztrát z odpisu pohledávek, k nimž jsou vytvořeny, nebo ke krytí rozdílu mezi jmenovitou hodnotou pohledávky a její pořizovací cenou sjednanou při postoupení postupníkovi. Opravné položky se zruší ve stejném období, kdy pominuly důvody, pro které byly vytvořeny. (Skálová, 2017)

2.3 Rezervy

Rezerva je dle zákona o účetnictví určena na pokrytí závazků nebo nákladů, u kterých je jejich účel jasně určen, je pravděpodobné, že nastanou, ale není známa jejich výše a ani okamžik, kdy vzniknou. Dle zákona o účetnictví musí být k rozvahovému dni výše rezervy stanovena na základě nejlepšího odhadu nákladů, které pravděpodobně nastanou. Pokud je rezerva vytvářena po více účetních obdobích, musí účetní jednotka aktualizovat její výši a to tak, aby její výše vždy co nejpřesněji, tj. na základě aktuálně dostupných informací, vyjadřovala pravděpodobný budoucí závazek. (Vaněčková, 2017) Schéma účtování rezerv je zobrazeno v obrázku níže:

Obrázek 4: Schéma účtování rezerv

Zdroj: vlastní zpracování

Rezervy se účtují prostřednictvím účtové skupiny 45 - Rezervy, přičemž tvorba se účtuje ve prospěch (strana Dal) tohoto účtu a souvztažným zápisem na vrub (strana Má dáti) nákladových účtů 55 – rezervy pro provozní (rezerva na garanční opravy, rezerva na restrukturalizaci), 57 – rezervy pro finanční činnosti a 59 - rezerva na daň z příjmů. Čerpání nebo zrušení rezervy se účtuje souvztažným zápisem, tj. na vrub (strana Dal) skupiny účtu 45 a ve prospěch (strana Má dáti) nákladových účtů. (Vaněčková, 2017)

Tvorba rezerv se účtuje na vrub nákladů, tím dochází ke snížení výsledku hospodaření běžného účetního období ve prospěch budoucích účetních období. Jejich použití, snížení nebo zrušení pro nepotřebnost se účtuje v období, kdy k této skutečnosti dojde, ve prospěch nákladů. Zůstatky rezerv se převádějí do následujícího účetního období. Rezervy jsou v rozvaze vykazovány v pasivech jako první položka cizích zdrojů na řádku B. Rezervy. Rezervy jsou tedy považovány za cizí zdroje. Součtový řádek se dále dělí na Rezervy na důchody a podobné závazky, Rezerva na daň z příjmů, Rezervy podle zvláštních předpisů a Ostatní rezervy. (Brychta, 2017)

Účetní jednotka si ve svém vnitřním předpisu stanoví tituly pro tvorbu rezerv, jejich výši a způsob jejich vytváření a používání. Daňové hledisko je uplatněno u třídění rezerv i v postupech účtování pro účetní jednotky. Tvorba zákonných rezerv zvyšuje daňově uznatelné náklady, přímo snižuje daňový základ. Zachycení na účtech:

- Má Dáti 552 – Tvorba a zúčtování zákonných rezerv a na straně
- Dal 451 – Rezervy podle zvláštních právních předpisů.

Tvorba ostatních rezerv podle rozhodnutí účetní jednotky má dopad pouze do účetního zisku, který je určen k rozdělení. Tvorba rezerv se promítne jako snížení účetního zisku. Zachycuje se na účtech:

- Má Dáti 554 – Tvorba a zúčtování ostatních rezerv
- Dal 459 – Ostatní rezervy

Čerpání zákonných rezerv snižuje daňově uznatelné náklady, zvyšuje daňový zisk, účtuje se:

- Má dáti 451 – Rezervy podle zvláštních právních předpisů (Rezervy zákonné)
- Dal 552 – Tvorba a zúčtování rezerv podle zvláštních právních předpisů

Čerpání ostatních rezerv se promítá pouze do účetního zisku, tedy zvyšuje zisk k rozdělení.

Účtuje se:

- Má Dáti 459 – Ostatní rezervy
- Dal 554 – Tvorba a zúčtování ostatních rezerv (Skálová, 2020)

3 Daňový pohled na vybrané kategorie

Třetí kapitola této práce je věnována daňové problematice zkoumaných kategorií. V první části jsou zmíněny pohledávky, se kterými úzce souvisí tvorba opravných položek k pohledávkám. V kapitole je řešen odpis pohledávky i její postoupení. V druhé subkapitole je zobrazeno daňové řešení rezerv.

3.1 Pohledávky a tvorba opravných položek k pohledávkám z hlediska daní

Účetní kategorie pohledávky se odráží i v daňových zákonech, a to nejen z pohledu vstupu do základu daně, ale i daňovou úpravou tvorby OP. Pohledávky jsou upraveny zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů a zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách. Základ daně z příjmů je ovlivněn výnosy související s pohledávkami již při jejich vzniku. Výnosy související s pohledávkami se nacházejí ve výsledku hospodaření, zvýší zisk a základ daně a následně i daňovou povinnost. Podnik řídí své pohledávky a snaží se řešit i daňové dopady zejména u pohledávek po době splatnosti. Dle § 8a zákona o rezervách, pro zjištění základu daně z příjmů, je možné k nepromlčeným pohledávkám po době splatnosti vytvořit daňově účinné opravné položky. (Brychta, 2017) Pohledávky z hlediska daně z příjmů mají stanovený postup v Zákonu o daních z příjmů v § 5, §23 až §25. Při zdaňování příjmů, resp. výnosů ze vzniklých pohledávek, postupují poplatníci vedoucí účetnictví podle planých účetních předpisů, do základu daně z příjmů poplatníků vedoucích daňovou evidenci vstupují až skutečné příjmy, tj. až při inkasu. Z hlediska daně z příjmů je třeba na straně podnikatele pohledávku zaevidovat, případně zaúčtovat, v momentě vystavení nebo obdržení faktury. Tato pohledávka trvá až do okamžiku uhrazení faktury, pokud se strany nedohodou jinak. (Sedláková, 2019)

U pohledávek v cizí měně vznikají dva druhy kurzových rozdílů. Realizované kurzové rozdíly, které byly v průběhu zdaňovacího a účetního období uhrazeny, vznikají z rozdílu kurzu použitého při vzniku pohledávky a kurzu použitého při úhradě pohledávky. Nerealizované kurzové rozdíly, které nebyly uhrazeny k datu účetní závěrky, vzniká kurzový rozdíl z rozdílu kurzu použitého při vzniku pohledávky a kurzu k datu účetní závěrky.

V obou případech se jedná o kurzové rozdíly, které jsou součástí základu daně. (Müllerová, 2016)

Základní důvod pro tvorbu zákonné opravné položky k pohledávce je vznik daňově účinného nákladu a snížení základu daně. Možnost tvorby zákonné opravné položky je nutné zkoumat pro daňově účinný odpis pohledávky. (Pilařová, 2018) Z daňového pohledu lze tvořit pouze opravné položky k pohledávkám. Ty jako jediné mohou mít dopad do základu daně z příjmů, tj. zůstávají v základu daně tak, jak byly zaúčtovány. Jejich úprava se řídí striktními pravidly zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách, proto se tyto opravné položky nazývají „zákonné“. Aby zákonné opravné položky mohly být součástí základu daně, musí být v daném období také zaúčtovány. To je jeden z mnoha požadavků zákona o rezervách. Další důležité požadavky na tvorbu zákonných opravných položek jsou např., že je lze tvořit jen k nepromlčeným pohledávkám, dále je lze tvořit jen k rozvahové hodnotě pohledávky (části), která nebyla k rozvahovému dni uhrazena. Zákon o rezervách počítá i s pravidly pro tvorbu a rušení opravných položek u fyzických osob, se specifiky při přeměnách obchodních korporací či ukončení podnikatelské činnosti. I z daňového pohledu je potřeba v souvislosti s podáním daňového přiznání prověřit odůvodněnost výše vytvořených zákonných opravných položek a v případě, že jejich existence není z určitého důvodu opodstatněná (např. úhrada, odpis pohledávky, promlčení apod.), je nutné je zrušit. (Riegel, 2020)

Tvorba opravných položek vyjadřuje princip opatrnosti. Opravná položka k pohledávce ve své podstatě přechodně koriguje její hodnotu z hlediska hodnoty aktiv. Jinak řečeno vyjadřuje její předpokládanou vymahatelnost. Daňový režim je trochu komplikovanější. Rozlišuje se tvorba opravných položek trojího typu:

- Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení
- Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám (tvorba na základě doby po splatnosti)
- Opravné položky k pohledávkám malé hodnoty

Pokud je dlužník v insolvenčním řízení, lze tvořit opravnou položku až do výše 100 % rozvahové hodnoty pohledávek. Problém nastává při ukončení insolvenčního řízení. Opravnou položku je nutno rozpustit do daňových výnosů. U standardních pohledávek lze tvořit opravnou položku ve výši 50 %, v případě, že uplynulo více než 30 měsíců, lze tvořit

daňovou opravnou položku ve výši 100 % hodnoty pohledávky. Přísnější kritéria jsou aplikována na postoupené pohledávky. Rozvahová hodnota postoupené faktury musí být vyšší než 200 000 korun a tato pohledávka je přihlášena u soudu. (Mareš, 2020)

Opravnou položku lze tvořit jen k pohledávkám, o kterých bylo při jejich vzniku účtováno ve výnosech a takto vzniklý příjem nebyl příjmem od daně osvobozeným ani příjmem nezahrnutým do základu daně a ani zahrnutým do samostatného základu daně pro zdanění srážkovou daní. Opravné položky se nemohou tvořit k pohledávkám vzniklým z titulu cenných papírů a ostatních investičních nástrojů, úvěrů, zápůjček, ručení, záloh, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, úhrady ztráty obchodní korporace, smluvních pokut a úroků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů, k pohledávkám nabytým bezúplatně a k souboru pohledávek. V případě nabytí pohledávky postoupením může postupník tvořit opravné položky k rozvahové hodnotě pohledávky jen pokud uhradil její pořizovací cenu. (Dauc, 2020)

Zákon o daních z příjmů stanoví, že tvorba OP na vrub nákladů je daňově uznatelným nákladem jen v případech, pokud způsob jejich tvorby a jejich výši pro daňové účely upravuje zvláštní zákon. Tímto zvláštním zákonem je zákon o rezervách. Opravnými položkami, které jsou daňovým nákladem, se rozumějí opravné položky vymezené v ZoR, vytvořené k nepromlčeným pohledávkám řádně zaúčtovaným v účetnictví nebo vedeným v prokazatelné evidenci pohledávek podle § 3 odst. 3 ZoR. (Pilařová, 2020)

Opravné položky mohou tvořit poplatníci daně z příjmů právnických osob také u pohledávek, o kterých bylo při jejich vzniku účtováno v souladu s právními předpisy upravujícími účetnictví snížením zaúčtovaných daňově uznatelných nákladů. Příkladem může být pohledávka za zaměstnancem, kterému byla korporací přeúčtována část nákladů na pohonné hmoty spotřebované při soukromém použití automobilu. Dále opravné položky mohou tvořit poplatníci daně z příjmů právnických osob také u pohledávek, o kterých bylo v důsledku oprav účetních chyb minulých období účtováno rozvahově a pro účely zjištění základu daně bylo nutné o celou jejich hodnotu zvýšit výsledek hospodaření. Příkladem může být situace, kdy korporace zapoměla zaúčtovat pohledávku z prodeje pozemku a zjistila to až v následujícím účetním období. Poplatník je povinen v souvislosti s podáním daňového přiznání prověřit odůvodněnost tvorby opravných položek a jejich skutečný stav

porovnat s výší, kterou může poplatník uplatnit podle ZoR v základu daně z příjmů. (Skálová, 2017)

Z pohledu daní se nesmí opomenout odpis pohledávky, který je nákladem účtovaným na vrub účtu 546 – Odpis pohledávky. Z hlediska daňové účinnosti tohoto nákladu platí pravidla, která upravuje zákon o daních z příjmů § 24 odst. 2 písm. y) ZDP. V účtovém rozvrhu je praktické, aby ÚJ analytickými účty rozlišovala odpis daňově účinný a neúčinný. Byla-li k pohledávce vytvořena opravná položka, rozpouští se spolu s odpisem ve prospěch nákladů. Z daňového hlediska představuje rozpouštění opravné položky „výnos“ k odepsané pohledávce. Byla-li tvorba opravné položky daňově účinná, je rozpouštění také daňově účinné, pokud byla daňově neúčinná, rozpouštění se také nezahrnuje do základu daně, tj. je nutno upravit výsledek hospodaření při stanovení základu daně. Odpis pohledávky je účtován na stranu MD na účet 546 a na straně Dal se snižuje stav na účtu 311. Rozpuštění zákonné i účetní OP k odepsané pohledávce účtujeme na straně Dal na účet 558 nebo 559, na straně MD se musí využít analytických účtů k účtu 391, kde lze použít analytiku daňová a nedaňová opravná položka k pohledávce. Daňově účinný odpis pohledávek upravuje § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů velmi podrobně. Jednorázový daňově účinný odpis pohledávky (tj. 100 % její jmenovité hodnoty nebo pořizovací ceny, byla-li nabyta postoupením nebo vkladem) lze provést u pohledávky nabyté postoupením, vkladem a při přeměně společnosti, a to za předpokladu, že o pohledávce při jejím vzniku bylo účtováno ve výnosech, byla zahrnuta do základu daně a lze k ní tvořit opravné položky podle zákona o rezervách za dlužníkem:

- u něhož soud zrušil konkurz, a to pro nedostatek majetku a pohledávka byla poplatníkem přihlášena do konkurzu a měla být vypořádána z konkurzní podstaty
- který je v úpadku, nebo jemuž úpadek hrozí na základě výsledku insolvenčního řízení,
- který zemřel a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka,
- který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou,
- na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledku provedení této exekuce.

Daňově neúčinný odpis pohledávek provádí ÚJ na základě vlastního rozhodnutí nad výše uvedený rámec. Jedná se například o pohledávky, u nichž by náklady na vymáhání přesáhly jejich výtěžek, o pohledávky, kde je dlužník dle sdělení příslušného orgánu – policie či soudu – neznámého pobytu, případně o pohledávky promlčené. Náklad takto odepsané pohledávky je však daňově neuznatelné (pro zjednodušení předpokládáme, že byla k odpisované pohledávce vytvořena opravná položka).

Postoupení pohledávky, resp. její prodej je v oblasti nákladů účtováno stejně jako odpis pohledávky, navíc je však zaúčtován výnos z prodeje ve prospěch účtu 646 – Výnosy z odepsaných pohledávek, který představuje vznik nové pohledávky účtovaný na vrub účtu 315 – Ostatní pohledávky. Daňová účinnost nákladu z odepsané pohledávky je do výše výnosu zvýšeného o rozpuštění případné opravné položky, tvořené dle zákona o rezervách, pokud byla k pohledávce vytvořena. Při postoupení pohledávek je daňově účinná u postupníka jmenovitá hodnota pohledávky, a to do výše příjmu plynoucího z jejího postoupení, a pořizovací cena u pohledávky nabyté postoupením, a to do výše příjmu plynoucího z její úhrady dlužníkem nebo postupníkem při jejím následném postoupení. (Müllerová, 2016) Z hlediska zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZDPH) mohou nastat 3 varianty u postoupení pohledávky:

1. Postoupení pohledávky není zdanitelným plněním;
2. Postoupení pohledávky je zdanitelným plněním osvobozeným od daně bez nároku na odpočet;
3. Postoupení pohledávky je zdanitelným plněním.

První variantu, kdy postoupení není zdanitelným plněním, upravuje § 14 odst. 5 písm. c) ZDPH. Zde se uvádí, že postoupení vlastní pohledávky není považováno za poskytnutí služby, a tedy není ani zdanitelným plněním. Druhá varianta, kdy je plnění osvobozeno, nastává v okamžiku, kdy je postoupena cizí pohledávka, avšak předmětem podnikání společnosti postupující pohledávku není vymáhání pohledávek. Poslední variantou je zdanění činnosti faktoringových a podobných společností. Ty jsou dle § 54 odst. 1 písm. u) ZDPH vyňaty z osvobození, a proto se jedná o běžný zdanitelný příjem. V případě, že postoupení vlastní pohledávky není předmětem DPH, je možné tvořit opravné položky. (Mareš, 2020)

3.2 Daňové řešení rezerv

Rezervy podle zvláštních předpisů, nazývány též jako zákonné (daňové) rezervy, se tvoří způsobem stanoveným ZoR. Tyto rezervy znamenají „odložení části výsledku hospodaření do cizího kapitálu“ i odložení daňové povinnosti. Náklady účtované v souvislosti s tvorbou rezervy snižují základ daně z příjmů v období jejího zaúčtování. Naopak v období čerpání, resp. rozpouštění rezervy dochází ke zvýšení základu daně z příjmů, současně s tím pak zpravidla bývají účtovány příslušné náklady, kvůli kterým se rezerva tvořila. Tvorba rezervy tak vlastně představuje uznání daňového nákladu ještě před jeho skutečným vynaložením. Stát tímto způsobem dává najevo, že uznává určité situace, které lze zohlednit při řízení výběru daní. Avšak pouze dočasně, svého nároku na daň z příjmů se nevzdává. Jde o výhodu při řízení podnikového toku hotovosti, kdy v období ovlivněném možným rizikem nemusí daňový subjekt platit odpovídající část daní, které zaplatí případně až v okamžiku, kdy se zákonná rezerva zruší. Tvorba rezerv uplatněná jako výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů musí být vždy zaúčtována nebo uvedena v daňové evidenci. Znamená to tedy, že účetní jednotka nemůže uplatňovat tvorbu rezervy v základu daně mimoúčetně pouze prostřednictvím úprav základu daně v daňovém přiznání, aniž by tato rezerva byla řádně zaúčtována či zaevidovaná v daňové evidenci. Tvorba rezerv je jednou z možností, jak může poplatník v rámci jednotlivých zdaňovacích období do jisté míry optimalizovat svou daňovou povinnost (Brychta, 2017)

Zákon o rezervách uvádí několik možných zákonných rezerv. Jedná se o bankovní rezervy, rezervy v pojišťovnictví, rezervy na opravu hmotného majetku, rezervy na pěstební činnost, ostatní rezervy, tj. rezerva na odbahnění rybníka, rezerva finančních prostředků na sanaci pozemků dotčených těžbou, rezerva na vypořádání důlních škod. Poslední zákonnou rezervou je rezerva na nakládání s elektroodpadem ze solárních panelů. Nejvíce využívané zákonné rezervy, jsou rezerva na opravy a solární rezerva. Rezervu na opravu majetku mohou vytvářet vlastníci a pachtýři hmotného majetku, který se odpisuje dle zákona o dani z příjmů pět a více let, což odpovídá majetku zařazenému do 2. až 6. odpisové skupiny. Specifikem u této rezervy je povinnost převedení peněžních prostředků v plné výši rezervy na samostatný účet v bance, který bude určen výhradně pro ukládání prostředků na rezervu na opravu majetku. Pokud nejsou peněžní prostředky na účtu uloženy do termínu pro podání daňového přiznání, má poplatník povinnost celou rezervu zrušit. Čerpání prostředků je

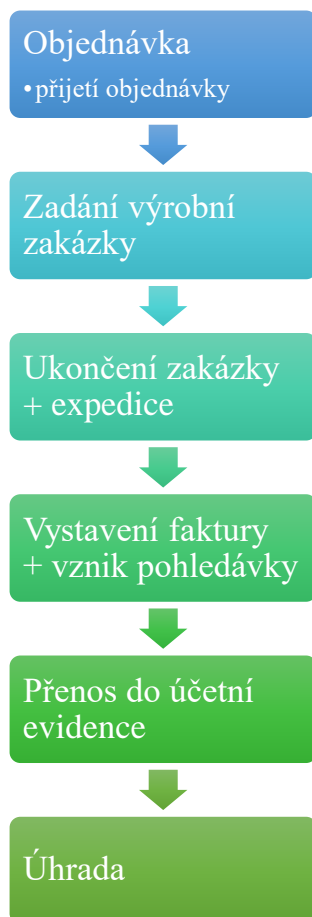
povoleno pouze na účely, na které byla tato rezerva vytvořena. Dle základního ustanovení zákona o rezervách je tato rezerva považována za daňově uznatelný náklad, pokud je zaúčtována podle pravidel zákona o účetnictví (totéž platí pro rezervu na pěstební činnost a ostatní rezervy dle tohoto zákona). (Vaněčková, 2017)

4 Pohledávky, opravné položky a rezervy v podnikatelské praxi

V praktické části této bakalářské práce jsou zkoumány pohledávky, opravné položky a rezervy v modelové studii, která vychází z dat výrobního podniku ABC, jež je inspirován reálným podnikem působící v oblasti sanitární techniky. Jedná se o podnik se zahraniční kapitálovou účastí s působností na evropském trhu. Podnik je součástí skupiny (holdingu), kterou tvoří tři výrobní závody s vlastní distribuční sítí a tři čistě obchodní společnosti. Největšími odběrateli českého výrobního závodu jsou zahraniční podniky, které jsou součástí skupiny (holdingu). V první řadě je zmíněn integrovaný systém, pomocí kterého firma řídí své pohledávky a je následován strukturou pohledávek dle výše. Je zmíněn způsob vymáhání pohledávek ve firmě ABC. Následuje analýza řešení pohledávek ve firmě a strategie opravných položek. Posledním tématem této práce je tvorba rezerv, proto je zde zmíněn způsob a důvod tvorby rezervy ve firmě ABC. V závěru práce je návrh na změny při vymáhání a řízení pohledávek a opravných položek, které by napomohly lepšímu chodu firmy.

4.1 Řízení a struktura pohledávek

Firma ABC používá integrovaný informační systém skládaný z modulů nákup, výroba, odbyt, materiálové hospodářství a finanční účetnictví. V následujícím obrázku je vidět proces vzniku a následné řízení ukončené úhradou pohledávky ve firmě ABC.

Obrázek 5: Proces vzniku pohledávky

Zdroj: vlastní zpracování

Celý proces začíná přijetím objednávky od odběratele a následuje zadání výrobní zakázky. V některých případech je možný rovnou i prodej, v případě, že se jedná o doprodej výrobní řady, která se již nevyrábí, ale stále je na skladě. Třetím krokem je ukončení zakázky a dodání, popřípadě namontování u zákazníka, v ten moment je vystavená faktura v odbytovém modulu integrovaného informačního systému. Faktura se automaticky převádí do modulu finančního účetnictví, jako doklad k zaúčtování. Zároveň je v modulu finančního účetnictví faktura zaúčtována. Účetní pak druhý den „převzme“ vytvořené doklady a hlídá úhradu. V současné době je zde několik rizik, a to především z důvodu ruční práce, při hlídání úhrady, může nastat opomenutí a také nastat riziko nedostatku peněžních prostředků.

Firma ABC člení své pohledávky dle doby splatnosti pohledávek a dále na tuzemské a zahraniční pohledávky, vzhledem k tomu, že hojně obchoduje se zahraničními firmami je třeba si hlídat dostatek peněžních prostředků na bankovních účtech v různých měnách. V tomto případě se jedná o účty v CZK, EUR a USD, kdy v dolarech firma ABC pouze platí,

tz. neinkasuje od odběratelů, ale musí je směnit za EUR v rámci tzv. skupinové banky. Naopak měny EURO má dostatek neboť v EUR platí největší evropsští odběratelé, např. z Francie. Českých korun má firma ABC občas nedostatek, protože lukrativní čeští zákazníci mají nastavené delší doby splatnosti 60 nebo i 90 dnů, takže pak dlouho čeká na úhradu faktur. Z toho plyne, že kromě plánování prodeje, následně výroby a podle výroby i nákupu, je třeba plánovat a hlídat stav peněžních prostředků. S tím souvisí i následná komunikace s odběrateli a případné upomínání neuhrazených pohledávek.

K řízení pohledávek i patří jejich vzájemné odsouhlasení. V případě skupiny firem, do které firma ABC náleží, při měsíční závěrce. U ostatních subjektů (u těch nejvýznamnějších, dle výběru auditora) jednou ročně v rámci roční závěrky. To slouží k potvrzení, že obě strany k rozhodnému dni evidují stejné neuhrazené doklady, a zároveň je to prevence před případnými soudními spory, insolvenčním řízením apod. V následující tabulce je zobrazena struktura řízení pohledávek firmy ABC.

Tabulka č. 1: Struktura pohledávek ve firmě ABC

Pohledávky	CZ	Zahraniční	Celkem
Ve splatnosti	10 000 000	25 000 000	35 000 000
Do 30 dnů	3 000 000	8 000 000	11 000 000
Do 60 dnů	200 000	50 000	250 000
Do 90 dnů	25 000	0	25 000
Nad 90 dní	300 000	850 000	1 150 000
Celkem	13 525 000	33 900 000	47 425 000
Tržby celkem	100 000 000	350 000 000	450 000 000

Zdroj: vlastní zpracování

Firma ABC člení své pohledávky dle doby splatnosti na: ve splatnosti, do 30 dnů, do 60 dnů, do 90 dnů a nad 90 dnů. Vzhledem k tomu, že firma obchoduje se zahraničím jsou zde ve druhém sloupci zvlášť zobrazeny zahraniční pohledávky, které mají stejné členění. V posledních dvou řádcích tabulky je zobrazen souhrn pohledávek a tržby v hotovosti firmy ABC.

Nyní je v následujících dvou tabulkách věnován prostor pro analýzu pohledávek, které jsou rozděleny na české a zahraniční. Nejdříve byla provedena analýza českých pohledávek, které

jsou rozděleny dle doby splatnosti. Pro větší přehlednost jsou údaje uvedeny v tabulce 2. Ve třetím sloupci jsou zobrazena % z celkových českých pohledávek pro větší vypovídací schopnost.

Tabulka č. 2: Analýza českých pohledávek

Pohledávky	CZ	% z celkových pohledávek
Ve splatnosti	10 000 000	73,94
Do 30 dnů	3 000 000	22,18
Do 60 dnů	200 000	1,48
Do 90 dnů	25 000	0,18
Nad 90 dnů	300 000	2,22
Celkem	13 525 000	100

Zdroj: vlastní zpracování

Celkové pohledávky činily 13 525 000,- Kč. Největší procentuální podíl činí pohledávky ve splatnosti. Ty činí 73,94 % z celkových pohledávek. Co se týče pohledávek do splatnosti, tak ty jsou rozděleny dle dnů. Pohledávky se splatností do 30 dnů činí 22,18 %, do 60 dnů 1,48 %, nad 90 dnů 2,22 %. Nejmenší podíl činí pohledávky se splatností do 90 dnů, tedy 0,18 % z celkových pohledávek.

V tabulce 3 je zobrazena dílčí analýza zahraničních pohledávek, kdy byl opět využit třetí sloupec pro zobrazení %.

Tabulka č. 3: Analýza zahraničních pohledávek

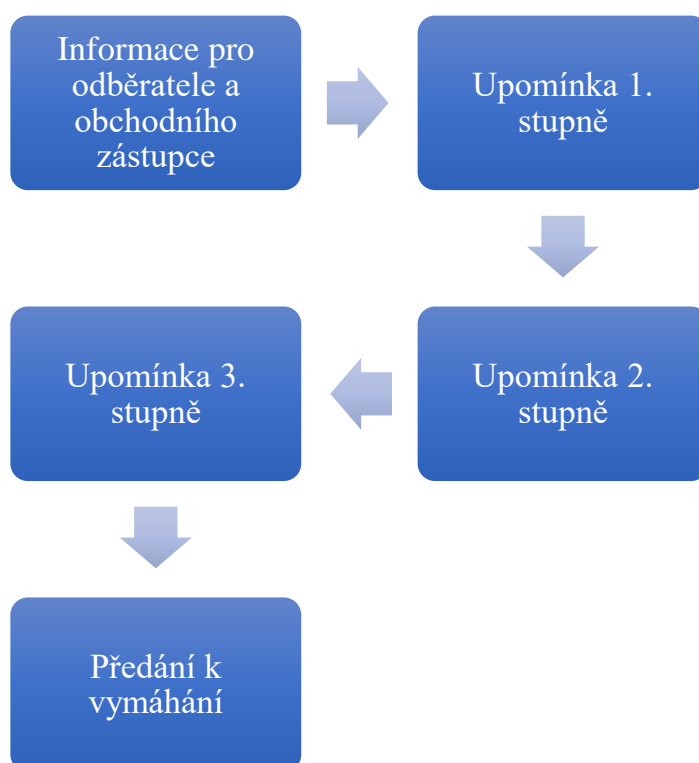
Pohledávky	Zahraniční	% celkových pohledávek
Ve splatnosti	25 000 000	73,75
Do 30 dnů	8 000 000	23,60
Do 60 dnů	50 000	0,14
Do 90 dnů	0	0
Nad 90 dní	850 000	2,51
Celkem	33 900 000	100

Zdroj: vlastní zpracování

Celkové zahraniční pohledávky jsou ve výši 33 900 000,- Kč. Nejvyšší procentuální podíl tvoří, stejně jako u českých pohledávek, pohledávky ve splatnosti, které činí 73,75 % celkových pohledávek. Pohledávky se splatností do 30 dnů činí 23,60 %, do 60 dnů činí nejmenší podíl a to 0,14 %. Pohledávky se splatností do 90 dnů nebyly žádné a poslední pohledávky se splatností nad 90 dní jsou v procentuální výši 2,51 % z celkových pohledávek. Jak bylo zobrazeno v tabulkách, firma se snaží mít co nejméně pohledávek se splatností do 90 dní, a naopak největší procenta vykazují pohledávky ve splatnosti. V momentě, kdy firma eviduje pohledávky po splatnosti přichází na řadu vymáhání pohledávek, kterému je věnována následující kapitola.

4.2 Vymáhání pohledávek

V případě neuhrazených pohledávek má firma vypracovaný systém vymáhání pohledávek. Tento systém se odvíjí v několika krocích. V následujícím obrázku je zobrazen postup vymáhání pohledávek ve firmě ABC.

Obrázek 6: Vymáhání pohledávek

Zdroj: vlastní zpracování

Firma ABC s kontroluje stav pohledávek na denní bázi, po zaúčtování vydaných faktur i aktuálních bankovních výpisů. Největší kontrola pohledávek je prováděna počátkem pracovního týdne, kdy jsou příslušným obchodním zástupcům komunikujících s jednotlivými odběrateli zasílány aktuální přehledy pohledávek s vyznačením položek po splatnosti, které je obchodní zástupce povinen zaurgovat a podat zpětnou informaci finančnímu oddělení ohledně budoucího postupu. Tento email je pouze informativní, nejedná se o upomínku v pravém slova smyslu. Je možné, že odběratel uvedenou fakturu (faktury) neobdržel z důvodu neodeslání ze systému atd. Tyto případy jsou zpravidla vyřešeny v řádu několika dnů. Pokud odběratel, vůči němuž firma ABC eviduje pohledávky po splatnosti nereaguje na výše zmíněný informativní přehled, je mu zaslána upomínka 1. stupně. V případě, že uvedený odběratel ani na 1. upomínku nereaguje, je mu následně, zpravidla další týden, zaslána důraznější upomínka 2. stupně, o které je již informováno vedení společnosti. Upomínka 3. stupně je nazývána jako předžalobní upomínka a pokud ani po této urgenci odběratel neuhradil otevřené pohledávky po splatnosti je daná záležitost předána k řešení právnímu zástupci společnosti ABC.

4.3 Účetní zobrazení pohledávek ve firmě ABC

V této části případové studie jsou řešeny 3 způsoby úhrady pohledávek. Firma ABC využívá hojně účet č. 311 a má k němu vytvořeny analytické účty dle adres odběratelů. V následujících tabulkách je využit účet 311 bez analytiky. První typickou operací ve firmě ABC je situace, kdy firmě dorazila objednávka od francouzské firmy. Firma ABC objednávku potvrdila a zadala zakázku výrobě. Po ukončení zakázky vystaví fakturu a expeduje francouzské firmě. Uvedený francouzský zákazník odebírá výrobky firmy ABC pravidelně, které je mu průběžně fakturováno. Platby provádí hromadně zpravidla před koncem účetního období. V tabulce 4 je zobrazeno účtování.

Tabulka č. 4: Základní účtování pohledávky

Popis účetního případu		Částka v Kč	Částka v EUR	MD	D
3.2. 2021	FAV prodej vlastních výrobků	1 296 250	50 000	311	601
25.2. 2021	VBÚ Úhrada faktury vystavené	1 305 500	50 000	221	311
25.2. 2021	Kurzový rozdíl – zisk	9 250	-	221	663

Zdroj: vlastní zpracování

Faktura vystavená je vystavena ke dni 3.2. 2021 v částce 50 000 EUR, firma ABC pro přepočtení měny používá denní kurz dle ČNB, který činí 25,925 Kč/Eur. Po přepočtu vychází částka v korunách na 1 296 250,-. FAV je zaúčtována na straně MD na účtu 311 – Odběratelé a na straně D na účtu 601 – Tržby za vlastní výrobky. Druhým krokem je dle dokladu VBÚ (výpis z bankovního účtu) úhrada faktury vystavené. Částka v EUR je stejná jako na faktuře vystavené, tedy 50 000 EUR. Pro zaúčtování přijaté platby se použije kurz k datu úhrady faktury vystavené, v tomto případě k 25.2.2021. Kurz dle ČNB k 25.2.2021 činí 26,11 Kč/EUR. Po přepočtu činí částka v korunách 1 305 500,-, účtuje se na účet 221 strana MD a 311 na Dal. Poslední operací tohoto příkladu je vyčíslení a zaúčtování kurzového rozdílu, který zde činí 9 250,- Kč, zaúčtováno na straně MD účet 221 a na straně Dal účet 663 – Kurzový zisk.

Podnik ABC využívá služby od svých odběratelů, jako např. IT podpora, marketing nebo poradenství od firem v rámci skupiny, nastává tedy situace, kde je náš odběratel zároveň i náš dodavatel. V tomto případě je možné pohledávky a závazky vzájemně započíst. Odběratel tedy uhradí pouze zbylou část po vzájemném započtení pohledávek a závazků. V následující tabulce je zobrazena možnost úhrady pohledávky zápočtem a její zúčtování.

Tabulka č. 5: Úhrada pohledávky zápočtem

Popis účetního případu		Částka v Kč	Částka v EUR	MD	D
3.2. 2021	FAV prodej vlastních výrobků	1 296 250	50 000	311	601
3.2. 2021	FAP za služby	25 925	10 000	518	321
20.2. 2021	Vzájemné započtení pohledávek a závazků	25 925	10 000	321	311
25.2.2021	Úhrada zbylé částky od odběratele	1 044 400	40 000	221	311
25.2. 2021	Kurzový rozdíl	7 400	-	221	663

Zdroj: vlastní zpracování

První účetní operací je jako v předchozím příkladu FAV v hodnotě 50 000 EUR tedy 1 296 250,- Kč. Na stranu MD na účet 311 a na straně Dal na účet 601. Ve stejný den dorazila FAP od dodavatele za IT služby v hodnotě 10 000 EUR (25 925,- Kč). FAP se zúčtuje na nákladový účet 518 a na straně Dal se zvýší závazek na účtu 321. Následuje vzájemné započtení pohledávek a závazků, kdy se odečte částka 10 000 EUR (25 925,- Kč) z účtu 321, strana MD, a zároveň z účtu 311, strana Dal. Na konci měsíce uhradí odběratel zbylou částku, která činí 40 000 EUR, po přepočtu denním kurzem dle ČNB 1 044 400,-. Po přijetí platby se nám navýší stav účtu 221 a sníží se nám pohledávka za odběratelem na účtu 311. V neposlední řadě je potřeba zjistit kurzový rozdíl, který v tomto případě činí 7 400,- Kč. Jedná se o výnos, proto se zaúčtuje na stranu MD na 221 a 663 na stranu Dal.

Poslední častou operací, kterou řeší firma ABC je objektová zakázka, například výstavba bytového domu, do kterého firma ABC dodává sanitární vybavení. Tyto objektové zakázky jsou zpravidla realizovány na etapy, faktury jsou tedy vystaveny postupně, po dokončení jednotlivých etap. K tomu firma umožňuje úhradu faktur ve splátkách, v tomto případě se jedná o zakázku realizovanou ve dvou etapách, které jsou následně vyfakturovány a poté uhrazeny zákazníkem. Dle uzavřené smlouvy může být dohodnuté uhrazení faktur ve dvou splátkách. První splátka proběhne po dokončení zakázky a druhá splátka až po převzetí a odstranění veškerých nedostatků, viz tabulka číslo 6.

Tabulka č. 6: Účtování pohledávky na etapy

Popis účetního případu		Částka v Kč	MD	D
1.	Faktura vystavená 1			
	- základ	150 000	311	601
	- DPH	31 500	311	343
2.	Úhrada první faktury	181 500	221	311
3.	Faktura vystavená 2			
	- Základ	100 000	311	601
	- DPH	21 000	311	343
4	Úhrada FAV 2 ve dvou splátkách			
	- 1 splátka	50 000	221	311
	- 2 splátka	71 000	221	311

Zdroj: vlastní zpracování

Operace 1. – 3. se zúčtují stejně jako v předcházejících příkladech. Jediný rozdíl, který tu proběhne je, že firma musí zúčtovat DPH, ke kterému slouží účet 343. Neboť se jedná o tuzemské plnění podléhající DPH. V tomto případě je zobrazen na straně Dal, protože se jedná o pohledávku, která se dle FAV účtuje na MD. V kroku číslo 4. je zobrazena možnost úhrady faktury ve dvou splátkách. Zúčtování proběhne stejně jako v kroku 2. akorát je částka rozdělena na splátky.

4.4 Opravné položky k pohledávkám a zásobám

Firma ABC pravidelně zjišťuje v rámci roční účetní závěrky stav pohledávek po splatnosti. Komunikuje s prodejním oddělením, případně s právním zástupcem nebo exekutorem. V případě, že firma ABC eviduje pohledávky po splatnosti, u kterých se nepředpokládá v nejbližší době úhrada, ať již vzhledem k ekonomické situaci dlužníka nebo vzhledem ke zkušenostem z předchozích obchodů (transakcí), lze tvořit opravné položky k těmto problémovým pohledávkám. V následující tabulce je zobrazena tvorby opravné položky ve firmě ABC u odběratele, kterému firma poskytovala rekvalifikační školení, tedy službu osvobozenou od DPH. Pohledávka je 1,5 roku po splatnosti, proto se firma ABC rozhodla vytvořit opravnou položku ve výši 50 % z dlužné částky. S odběratelem bylo zahájeno insolvenční řízení, dle rozhodnutí soudu může firma tvořit daňovou opravnou položku.

Tabulka č. 7: Účtování opravné položky k pohledávce

Popis účetního případu		MD	D
1.	FAV za služby osvobozené od DPH	100 000	311 602
2.	Tvorba opravné položky k pohledávce, u odběratele zahájeno insolvenční řízení – 50 % hodnoty pohledávky	50 000	559 391
3.	Úhrada části pohledávky	20 000	221 311
4.	Odpis pohledávky	80 000	546 311
5.	Zrušení opravné položky	50 000	391 559

Zdroj: vlastní zpracování

Operace č. 1 FAV za služby je zaúčtována v částce 100 000 na účty 311 (MD) a 602 (D). Druhou operací je již zmiňovaná tvorba opravné položky ve výši 50 % hodnoty pohledávky, tedy v částce 50 000,-. K účtování opravných položek používá firma účet 559 – na straně MD a účet 391 – Opravná položka k pohledávkám na straně D. Odběratel byl schopen uhradit část pohledávky ve výši 20 000,-. Dle výpisu z bankovního účtu zúčtuje firma úhradu na účty 221 (MD) a 311 (D). Následně odběratelská firma ukončila činnost z důvodu špatné ekonomické situace a nebyla schopná nadále hradit své závazky, proto byl zbytek dlužné částky odepsán jako nedobytná pohledávka. Odpis ve výši 80 000,- se účtuje na 546 (MD) a 559 (D). Posledním krokem je zrušení opravné položky k pohledávce v plné výši 50 000,-, na účty 391 (MD) a 559 (D), dojde k vynulování těchto účtů.

Stěžejní součástí výrobního podniku jsou zásoby a jejich řízení, tedy zajištění zásobování a plynulosti výroby. Příliš vysoká zásoba v podniku znamená, že jsou v ní uchovány finanční prostředky, které by se daly využít jiným způsobem. Naopak příliš nízká zásoba může způsobit ohrožení výroby a následně opožděné dodání nebo nedodání zboží k zákazníkovi, kdy firma může ztratit tržby. Opravné položky k zásobám tvoří firma v momentě, kdy skladuje zásoby, které již ztratili svou účtovanou hodnotu.

Firma ABC se řídí svou vnitřní metodikou pro vytváření OP k zásobám. Firma tvoří OP k zásobám v případě bezobrátkových zásob, kdy jsou rozlišeny intervaly více jak půl roku, rok a rok a půl bez pohybu. K těmto položkám jsou vytvářeny opravné položky 50 % nebo 100 % skladové hodnoty. K materiálu půl roku bez pohybu 50 %, více jak rok 100 %, u výrobku a zboží 50 %, když jsou rok bez pohybu, více jak 1,5 roku bez pohybu OP ve výši

100 %. Opravná položka ve výši 100 % hodnoty skladu se tvoří také k rizikovému materiálu, např. materiál pro již nevyráběné výrobní řady, ale díly jsou vedeny skladem jako náhradní díly pro případy reklamací od zákazníka. Třetí možnost tvorby OP je k materiálu k omezeným produktovým řadám. Je posuzováno individuálně dle vyjádření oddělení konstrukce a plánování výroby. Posledním typem je test předzásobení, tzv. metodika doporučená auditorem, kdy se jedná o zásoby s velkou skladovou zásobou, ale malou spotřebou. Uvedené přehledy jsou zpravidla zpracovávány a posuzovány jednou ročně v rámci závěrky obchodního roku a následného auditu, což není dostatečné.

4.5 Rezervy

Firma ABC využívá účet 459 - Ostatní rezervy, na kterém se zobrazuje rezerva na audit, rezerva na záruční opravy, rezerva na nevyčerpanou dovolenou a odměny ZC. Zákonné rezervy se aktualizují měsíčně dle aktuálního hospodářského výsledku, buď se dotváří nebo rozpouští. Častou rezervou, kterou firma ABC tvoří je rezerva na audit – účetní i daňový, audit probíhá po ukončení daného účetního období, tudíž v rámci období nemohla být tato činnost kompletně vyfakturovaná, byla placena pouze záloha, konečná faktura bude zaslána firmě ABC v následujícím účetním období po dokončení všech operací a po vyhotovení a ověření veškerých dokumentů souvisejících s auditem předchozího účetního období, proto je vytvářena rezerva ve výši 50 000,- měsíčně.

Tabulka č. 8: Tvorba rezervy na audit

	Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D
1.	Tvorba rezervy na audit (12 * 50 000,-)	600 000	554	459
2.	V novém účetním období FAP za audit (účetní i daňový audit)	500 000	518	321
	- DPH	105 000	343	321
3.	Úhrada FAP	605 000	321	221
4.	Rozpuštění rezervy na audit	600 000	459	554

Zdroj: vlastní zpracování

První operací, která je třeba zúčtovat je samotná tvorba rezervy na audit v částce 600 000, jedná se o částku, která vznikla výpočtem 12*50 000,- (měsíční částka). Tvorba rezervy se

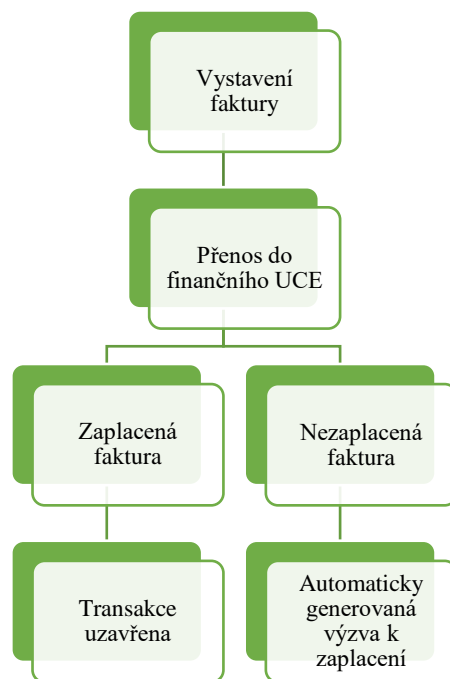
účtuje na stranu MD na účet 554 a na stranu Dal na účet 459. V novém účetním období dorazila faktura přijatá za audit v částce 500 000,-, jež se účtuje na účet 518 na stranu MD a na účet 321 na stranu Dal. V tomto případě se nesmí zapomenout na DPH, které je v částce 105 000,-, účtuje se na účet 343 na stranu MD a na 321 na Dal. V následujícím kroku proběhla úhrada FAP v částce 605 000,- z BÚ, jež se promítne na straně Dal a souvztažně proběhne zánik závazku z účtu 321 – Dodavatelé na straně MD. Posledním krokem je rozpuštění rezervy v částce 600 000,-,

Další možnou rezervou, kterou firma ABC vytváří je rezerva na záruční opravy. Stanovuje se dle počtu reklamací od zákazníků a očekávanému počtu reklamací v budoucím období, vytvářejí se ročně dle aktualizovaného přehledu reklamací, zhruba ve výši 800 000,-. Rezervy se aktualizují k datu roční závěrky, kdy se dle očekávaného vývoje reklamací rezerva dotváří nebo rozpouští.

4.6 Zhodnocení a návrh na zlepšení řízení pohledávek

V souhrnném hodnocení lze říct, že společnost má většinu pohledávek hrazených od svých odběratelů před dobou splatnosti. Je to patrné z provedené analýzy v tabulce 1. Dalším kladným bodem je to, že pokud nedojde ke včasnému zaplacení, snaží se odběratelé uhradit pohledávky do 30 dnů po splatnosti. Větší podíl ve firmě tvoří zahraniční pohledávky, ale stejně jako u tuzemských pohledávek dochází k úhradě u většiny odběratelů včas, tedy do doby splatnosti. U členění pohledávek bych se zaměřila na členění dle zemí, se kterými firma ABC obchoduje. Kromě členění na tuzemské a zahraniční, bych doporučila pohledávky členit na české, francouzské, německé, polské, slovenské a švýcarské. Firma by potom měla ještě o něco větší přehled, ve které destinaci pohledávky rostou více a ve které méně.

V současné době firma řídí upomínání neuhrazených pohledávkám ručním způsobem, kdy jedna účetní hlídá data úhrady a rozesílá informační a upomínací emaily sama, bez automatického generování. S tím mohou nastat rizika, jako je opomenutí zaslání informačního emailu. Další nevýhodou je nedostatečná motivace obchodních zástupců firmy ABC mít vše v pořádku a včas. Posledním rizikem je nedostatek peněžních prostředků. Schéma zlepšení je zobrazeno v následujícím obrázku.

Obrázek 7: Řízení pohledávek

Zdroj: vlastní zpracování

Prvním návrhem na zlepšení by byly automaticky generované upomínky z účetního systému. Dále zkrácení intervalů, kdy by informace o neuhrazených pohledávkách byly rozesílány již po 5 dnech po datu splatnosti a upomínka č. 1 by byla generována již po 10 dnech oproti současnému stavu, kdy je první upomínka poslána nejdříve po 14 dnech. Cílem je omezit ruční práci při řízení pohledávek a snížit riziko chybovosti, např. chyby opomenutí, připomenutí.

Druhým návrhem jsou tzv. sankce. V první řadě by se jednalo o snížení provizí obchodním zástupcům za neplatiče. V momentě, kdy obchodní zástupce firmy ABC nekomunikuje s účetním oddělením a vůči jeho zákazníkům jsou evidovány pohledávky více jak 30 dní po splatnosti, navrhuji snížení bonusu z prodeje (provize). V druhé řadě by se dodávky opakovaně problémovým zákazníkům poskytovaly pouze na platbu předem.

Všechny operace mohou mít daňové konsekvence, a to zejména v oblasti postoupení pohledávek, tvorby opravných položek nebo jednorázového odpisu pohledávky. Firma ABC nemá s postoupením pohledávek ani s jednorázovým odpisem zkušenost. Opravné položky dosud tvořila daňově neúčinné a primárně se jejich tvorbě snaží vyhnout.

4.7 Návrh na zlepšení řešení OP

Vzhledem k tomu, že se firma ABC snaží tvorbě opravných položek vyhnout, bylo by na místě nastavení spolupráce při alespoň čtvrtletní revizi bezobrátkových zásob a následně určení, které položky materiálu a zboží má smysl dále skladovat a kterých se zbavit. Jedním z návrhů je možnost prodejní akce, kdy by byl výprodej pro zaměstnance, větší slevy. V horším případě by šly zásoby do likvidace. U opravných položek k pohledávkám by byla možnost většího prověřování zákazníků a neuzavírání obchodů s rizikovým zákazníky. V ten moment by firma nevykazovala pohledávky po splatnosti a netvořily by se opravné položky.

Závěr

Cílem práce byla deskripce pohledávek, opravných položek a rezerv v podnikatelské praxi podniků České republiky. V první řadě byla provedena rešerše odborných zdrojů zaměřená na vybrané kategorie, pomocí které byly všechny tři důkladně představeny. Bylo zobrazeno jak účetní, tak daňové hledisko. Ve finále byla provedena případová studie, na modelu fiktivního podniku, analyzující jednotlivé kategorie.

První kapitola byla věnovávána charakteristice jednotlivých kategorií. U pohledávek bylo řešeno jak jejich oceňování, tak způsoby zániku. Dále bylo analyzováno finanční řízení pohledávek. Opravné položky byly v první kapitole charakterizovány z obecného hlediska, bylo zobrazeno jejich rozdělení dle druhů majetku. Poslední část této kapitoly byla věnována rezervám, jejich obecné charakteristice i důvodům, proč se rezervy tvoří. V druhé kapitole této práce byl zkoumán účetní pohled na vybrané kategorie. Kromě účtů, které souží k účetnímu zobrazení vybraných kategorií, byla na schématech ukázána tvorba a zúčtování pohledávek, opravných položek i rezerv. Ve třetí kapitole byl věnován prostor daním. Pohledávky a opravné položky spolu z hlediska daní úzce souvisí, proto je třeba věnovat tématu náležitou pozornost. V kapitole byl zobrazen i jednorázový daňový odpis a postoupení pohledávky.

V praktické části byl analyzován způsob řešení vybraných kategorií v podnikatelské praxi. Firma ABC využívá integrovaný informační systém, pomocí kterého vystavují faktury a evidují pohledávky. Strukturu řízení pohledávek člení dle doby splatnosti na 5 kategorií a zároveň je rozděluje na tuzemské a zahraniční pohledávky. Firma má vypracovaný způsob vymáhání pohledávek, který má 5 kroků. V návrhu řešení je vyobrazen nový způsob vymáhání pohledávek, kterým by firma zefektivnila administraci pohledávek a eliminovala případné chyby v komunikaci mezi obchodními zástupci a účetním oddělením. Ve studii byly analyzovány opravné položky, se kterými má firma zkušenost a jak je tvoří. Jedná se o opravné položky k pohledávkám a zásobám. Vzhledem k tomu, že se firma ABC snaží tvorbě opravných položek vyhnout byl v návrhu na zlepšení zobrazen tzv. způsob prevence, aby pohledávky neměly k roční závěrce pohledávky po splatnosti a velké množství zásob bez pohybu. Další subkapitola se zabývá rezervami, které firma tvoří. V závěru práce jsou

zobrazeny návrhy na zlepšení řízení pohledávek a opravných položek ve firmě, které by vedly ke zlepšení chodu firmy.

Účetní a daňové řešení rezerv je náročnější disciplína a měla by se tomu věnovat náležitá pozornost. Tato problematika není jednoduchá, pro firmy je spojena s agendou i případnými finančními ztrátami. Závěrem bych chtěla konstatovat, že pro mě psaní bakalářské práce bylo velmi přínosné a dozvěděla jsem se díky tomu nové a zajímavé informace.

Seznam použité literatury

BRYCHTA, Ivan, Miroslav BULLA, et al. 2017. *Účetnictví podnikatelů*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-518-5.

BUREŠ, Martin. 2017. Postoupení pohledávek z pohledu daní a účetnictví. *Portál Pohoda* [online]. [cit.2020-11-10]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/postoupeni-pohledavek-z-ucetniho-a-danoveho-pohled/>

BUSINESSCENTER. 2020. Český účetní standard pro podnikatele č. 005. *Businesscenter.podnikatel.cz* [online]. [cit. 2020-02-15]. Dostupné z: <https://businesscenter.podnikatel.cz/finance/ucetnictvi/cesky-ucetni-standard-pro-podnikatele-c-005/>

DOLEČEK, Marek. 2019. Pohledávky. *Businessinfo* [online]. [cit. 2019-12-13]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/pohledavky-ppbi-51112.html#!&chapter=4>

FEBMAT. 2017. Rezervy a jejich členění. *Febmat* [online]. [cit. 2020-11-11]. Dostupné z: <https://www.febmat.com/clanek-rezervy-a-jejich-cleneni/>

HRUŠKA, Vladimír. 2019. *Účetní případy pro praxi*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2250-9.

CHLADA, Jaromír. 2014. Řízení pohledávek ve firmách. *Portál Pohoda* [online]. [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/rizeni-pohledavek-ve-firmach/>

IFRS. 2020. Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets. *Ifrs* [online]. [cit.2020-11-11]. Dostupné z: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-37-provisions-contingent-liabilities-and-contingent-assets/>

KADLEC, Jiří, Rostislav CHALUPA, Jana PILÁTOVÁ, ad. 2017. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2017*. Olomouc: Anag, spol. s.r.o. ISBN 978-80-7554-068-3

KUBÍČKOVÁ, Dana; Jiří, SOUČEK. 2013. Management of Receivables in SMEs in the Czech Republic. [online]. [cit. 03-21-2021]. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/1637638494/47E8A2C5422C4E2BPQ/2?accountid=17116>

MACHOVÁ, Helena. 2019. Opravné položky v účetnictví a daň z příjmů. *Dauc.cz* [online]. [cit. 2020-02-06]. Dostupné z: <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=261436>

MAREŠ, Milan. 2018. Operace s pohledávkami. *Epravo.cz* [online]. [cit.2020-02-05]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/operace-s-pohledavkami-107862.html>

MATZNER, Jiří. 2019. Důležité rozdíly mezi postoupením pohledávky, převzetí dluhu a přistoupení k dluhu. *Právní prostor* [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/dulezite-rozdily-mezi-postoupenim-pohledavky-prevzetim-dluhu-a-pristoupenim-k-dluhu>

MRKOSOVÁ, Jitka. 2019. *Účetnictví 2019, učebnice pro SŠ a VOŠ*. Brno: Albatros Media. ISBN 978-80-266-1403-6

MÜLLEROVÁ, Libuše, Michal ŠINDELÁŘ. 2016. *Účetnictví daně a audit v obchodních korporacích*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-9072-0.

PILAŘOVÁ, Ivana. 2018. *Účetní a daňové případy řešené v s.r.o.* Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-022-9.

PILAŘOVÁ, Ivana. 2020. Opravné položky. *Du.cz* [online]. [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: <https://www.du.cz/33/opravne-polozky-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Erm6G5nY0UE3IAqFVQALj80/>

SEDLÁKOVÁ, Eva. 2019. Pohledávky z hlediska daně z příjmů fyzických osob. *Účetní portál* [online]. [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: <https://www.ucetni-portal.cz/pohledavky-z-hlediska-dane-z-prijmu-fyzickych-osob-1449-c.html>

SKÁLOVÁ, Jana. 2017. *Daně v účetnictví*. Praha. ISBN 978-80-7552-832-2.

SKÁLOVÁ, Jana. 2020. *Podvojně účetnictví 2020*. Praha. ISBN 978-80-271-1446-7.

STROUHAL, Jiří, Renata ŽIDLICKÁ a Zdenka CARDOVÁ. 2014. *Účetnictví – velká kniha příkladů*. Brno: BizBooks. ISBN 978-80-265-0154-1

RIEGEL, Daniel. 2017. Opravné položky – Jejich účtování a daňové dopady. *Fucik* [online]. [cit.2020-10-03]. Dostupné z: <https://www.fucik.cz/publikace/opravne-polozky-jejich-uctovani-a-danove-dopady/>

VÁCHA, Jan. 2018. Všechno, co potřebujete vědět o pohledávkách. *Fucik* [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.fucik.cz/publikace/vsechno-co-potrebuje-vedet-o-pohledavkach/>

VANĚČKOVÁ, Petra. 2017. Jak účtovat o rezervách a kdy lze rezervy odečíst od základu daně. *Fucik* [online]. [cit.2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.fucik.cz/publikace/jak-uctovat-o-rezervach-a-kdy-lze-rezervy-odecist-od-zakladu-dane/>

WILLIAMS, Jan R., Susan F. HAKA, Mark S. BETTNER a Joseph V. CARCELLO. 2015. *Financial & Managerial Accounting: The Basic for Business Decisions. The Basic for Business Decisions*. U.S.A.: McGraw-Hill Education (Asia). ISBN 978-981-4646-22-2.

ZIMON, Grzegorz. 2017. Receivables management in a group purchasing organization. [online]. [cit.03-21-2021] Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/2070394501/B3DBE10CD75A4074PQ/14?accountid=17116>

Seznam příloh

Příloha A – Schéma zúčtovací vztahy	63
---	----

Příloha A – Schéma zúčtovací vztahy

